

BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞ SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE VE BULGARİSTAN'DA HALK KÜTÜPHANELERİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR ARAŞTIRMA*

Ahmet ALTAY**

Tania TODOROVA***

ÖZET

Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte dünyamız sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik alanlarda çok hızlı ve büyük bir değişimin içerisine girmiştir. Bu değişim süreci bütün toplumsal yapı ve kurumları etkilemektedir. Yaşanan değişim dalgasından etkilenen kurumlardan birisi de halk kütüphaneleridir. Halk kütüphaneleri her kesiminden insana hiçbir ayırım gözetmeksizin kültür, eğitim ve bilgi hizmeti sunan toplumsal kuruluşlardır. Toplumsal kuruluşlar hem içinde bulunduğu toplumda yaşanan değişimden etkilenen hem de bu değişimi etkileyen kurumlardır. Halk kütüphaneleri de bilgi toplumunda yaşanan değişim sürecinden hem etkilenmişler hem de bu değişim sürecini etkilemişlerdir. Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte halk kütüphanelerinin temel hizmetleri olan kullanıcı hizmetleri, teknik hizmetler ve yönetsel hizmetlerde köklü değişimler yaşanmıştır. Aynı süreçte halk kütüphaneleri temel unsurları olan derme, kullanıcı, personel, bina ve bütçelerini de yeni bir bakış açısıyla, bilgi toplumunun ve bilgi teknolojilerinin getirdiği yenilikler doğrultusunda yeniden tanımlanmak, yapılandırmak zorunda kalmışlardır.

Bu çalışmada Türkiye ve Bulgaristan'daki halk kütüphanelerinde çalışan kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerin bilgi toplumuna geçiş sürecinde halk kütüphanelerinin mevcut durumları, rolleri ve konumları hakkındaki görüş ve beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda çalışmada Türkiye'deki 81 il halk kütüphanesinde çalışan 277 yönetici ve kütüphaneci ile Bulgaristan'daki 28 Bölge Halk Kütüphanesinde görev yapan 136 yönetici ve kütüphaneciyi kapsayan bir anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın son kısmında ise anketlerden elde edilen verilerden hareket edilerek çeşitli sonuçlara ulaşılmış, ulaşılan sonuçlar çerçevesinde de öneriler geliştirilmiştir.

* Bu makale Ahmet Altay'ın "The public library services in Turkey and Bulgaria in the transition process to Information Society" isimli doktora çalışmasına dayanmaktadır.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Öğr. Gör. Dr. Kırklareli Üniversitesi, Pınarhisar MYO, El-mek: ahmetaltay57@hotmail.com

*** Prof.Dr. State University of Library Studies and Information Technologies, El-Mek: t.todorova@unibit.bg

Anahtar Kelimeler: Bilgi toplumu, halk kütüphaneleri, Türkiye, Bulgaristan

**THE PUBLIC LIBRARIES IN TURKEY AND BULGARIA IN THE
TRANSITION PROCESS TO INFORMATION SOCIETY: A
COMPARATIVE RESEARCH**

ABSTRACT

Our world has been exposed to a great and rapid change in the social economic, cultural and political fields with the transition process to information society. These alteration and revolution process has affected all social structure and institutions. One of the institutions affected by this change wave is the public libraries. The public libraries are social institutions that present cultural, educational and information services to the individuals from every segments of the society without making any kind of discriminations. The social institutions are both affected by this change and affect this change. The public libraries have been both affected by and affected these change and revolution process in the information society. There have been radical changes in the user, technical and managerial services which are the main services of public libraries with the transition process to information society. In same process, the public libraries have had to redefine and reconstruct the main elements of public libraries such as the collection, user, staff, building and budget elements with a new perspective with the innovations that the information society and information technologies have brought.

In this study, a survey, which include 81 public libraries in Turkey and 277 librarians and library managers in these libraries, and 28 regional public libraries in Bulgaria and 136 librarians and library managers in these libraries, have been carried out to find out the current situations of the public libraries in Turkey and Bulgaria and get the opinions of the librarians and library managers, which work in these libraries, about the role and place of the public libraries in the passing process to the information society. In the last part of the study, some results have been reached according to the data gained from the surveys and the suggestions have been made in accordance with the results gained.

STRUCTURED ABSTRACT

The writers examining the humane and social change and transformation assert that the history of humanity has undergone various stages from its beginning to present. Especially sociologists classified these stages in very different forms. Notwithstanding this, today, it is commonly accepted that humanity has reached today's information society passing through the stages of Primitive, Agricultural, and Industrial Societies. Each social stage human being has lived has distinctive social, economic and cultural characteristics. The most important characteristic of the information society we live in

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

is the rapid change and the quick adaptation to this change. There was a change in every social structure seen in the world, but the change has never been so effective and rapid in any social structure as it has been in information society. Certainly, information and technology have an extremely important role in this rapid change. The information which got rid of physical and time-wise restrictions and became accessible every time and everywhere thanks to the transition process to information society, became an enormously strategic resources in the acceleration and expansion of change. Technology that encapsulates the whole life of people, however, led to laying the foundation of an information based society, and the globalization of knowledge.

The rapid change seen in information society brought about many transformations in economic, social, political and cultural fields. All social institutions and foundations are influenced by this rapid change and transformation process. One of these institutions is undoubtedly public libraries. Public libraries which are one of the considerable social institutions are both influenced by the change in the society they are found, and need to affect this change. Public libraries have to be included in a development together with people who are the reason for their being. In the transition process to information society, public libraries have to revision their services and components depending upon the change and transformation seen in the society they are found. Public libraries have to be restructured in this process, determine new strategies in tune with the needs raised by information society. Now, it is inevitable to reconstitute collections, users, personnel, buildings and budgets which are the main elements of public libraries with a new perspective in line with the novelties brought by information society and information technologies. The same situation is also valid for the basic services in public libraries. Public libraries have to revision their user, technical and administrative services depending on the change experienced. That public libraries develop new strategies about their basic services and elements is also vitally important in terms of their position and presence in information society.

As mentioned above, public libraries are not the institutions that are only influenced by information society. At the same time, they influence and shape information society. In the information society where the significance of information has increasingly grown with respect to economic development and progress of societies, the need of people for knowledge is more than ever so that they can follow up the rapid changes, and even adapt to the change and transformation. Public libraries are one of the substantial and strategic institutions of information society with their functions of meeting the information need of people from all segments of society without distinction.

The new political, social, economic, cultural, technical and administrative values and approaches made public libraries functioning as “the universities of” or centuries (Tonta, 2003, pp. 107) revise their basic service philosophies and mentalities depending upon the change of user needs deriving from the rapid increase and in the number of information and information resources and the transformation experienced. In the new society structure, public libraries perform their conventional services and functions with modern methods and approaches benefitting from the speed and facility provided by

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

information technologies. From now on, it is made use of information and communication technologies at the utmost level in all of the service processes in public libraries. Besides their conventional services, public libraries had to improve new services peculiar to information society as well. Public libraries are seen as a strategical institution in eliminating the information gap in information society emerging between those who have knowledge and who have not. Within this frame, public libraries had to develop new services and approaches about information literacy, computer literacy and lifelong learning. In addition, public libraries have to take part in local social partnerships in developing and presenting new services that will support democratic participation. (Kakirman, 2001, pp.172; Yilmaz, 2003, pp. 21-22; DeMaagd et al., 2013, pp. 110)

Present day public libraries are turning into social centers where individuals and groups meet formally or informally. Public libraries contribute to the growth of human resources which is one of the most significant resources of “participatory democracy”, one of the regardable political concepts of information society, supporting the artistic and cultural improvement of people at all ages (IFLA, 2007, pp. 64) with the activities they organize.

In this study, a survey, which include 81 public libraries in Turkey and 277 librarians and library managers in these libraries, and 28 regional public libraries in Bulgaria and 136 librarians and library managers in these libraries, have been carried out to find out the current situations of the public libraries in Turkey and Bulgaria and get the opinions of the librarians and library managers, which work in these libraries, about the role and place of the public libraries in the passing process to the information society. In the last part of the study, some results have been reached according to the data gained from the surveys and the suggestions have been made in accordance with the results gained.

Generally speaking on the study, it is possible to say that the participants from Turkey and Bulgaria highly attend the questions toward determining the necessary aspects and qualities of the public libraries and library staff in the information society. In other words, the approaches of the participants from both countries on the necessary aspects and qualities that the public libraries of the information society and their staff must get are positive and closed to each other. However, it is seen that the attendance level of the participants especially from Turkey about the current situation of the human sources in the public libraries is ver low. It is seen that the attendance level of the Bulgarian participants is higher than the one of Turkish participants. A large number of the Turkish participants think that the ideal system for the public libraries must be the centered system. There is no dominant opinion of the Bulgarian participants on this issue. The participants from Turkey think that the most important problem of the public libraries in their country on the process of passing to the information society is the staff problem. The most important problem for the Bulgarian participants is the budget shortage. A large number of the participants from both countries think that the most important problem is the regulation lackness.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

Remarkable results have been taken from the answers to two surveys in the study. Another remarkable result drawn from the study is; the Bulgarian participants think that the current situations of their libraries are sufficient to compete with the necessities of the information society. The Bulgarian participants have highly stated that the main services, elements and technological infrastructure in their libraries are sufficient to compete with the necessities of the information society. This rate for the Turkish participants is lower than the one of Bulgarian participants. Within the framework of the study many libraries in both countries have been visited. It is possible to say that there has never been such a big gap between the public libraries in Turkey and Bulgaria because of the evaluation in both countries’ libraries. Then, what is the reason for the big difference about the opinions between two countries’ participants?

In our opinion, there are two main reasons of this difference. Firstly, a large number of the library staff in Bulgaria is the library managers. In this context, it is very natural for them to have positive approach and opinions about their libraries. Secondly, the public libraries in Bulgaria have been in a renewal and development process in terms of technological infrastructure and info-communication technologies for the last 6-7 years. As it has been mentioned in Chapter 3, the introduction process to European Union has been the turning point in terms of the public libraries in Bulgaria. During this process, many public libraries have modernized their main elements and technological infrastructures with their realized projects and studies by utilizing from various funds. Consequently, the datas of the report prepared to determine the current situation of the public libraries in Bulgaria clearly shows the rapid revolution of the public libraries in Bulgaria. Within this scope, a project called “The Glob@l Libraries – Bulgaria Programming Project” has been created in 2008 in Bulgaria in order to develop the technical infrastructure of the public libraries in Bulgaria. It is very normal for the library managers and librarians, who have experienced such a rapid change and revolution in their professional career in a short time, to have positive opinions about the current situation of their libraries.

As a conclusion, it can be said that the formative and modernization studies toward the public libraries in Turkey and Bulgaria, where the passing process to information society exists, have rapidly improved since 2000s. It is possible to say that the studies realized toward the public libraries in both countries are promising for future. However, it is not possible to say that the current studies are sufficient. There is a long way in this process for both countries. The public libraries in Turkey and Bulgaria must be organized according to the conditions of information society and be integrated to these change and revolution in order to accommodate themselves the rapid change and revolution occurred in both their region and throughout the world. The public libraries in both countries must reconsider and redefine both their service policies and main elements in accordance with the conditions of the information society. It is inevitable to have several functional and structural changes in the public libraries in Turkey and Bulgaria in terms of new approaches such as literacy level, lifelong learning, digitization and open access.

Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016*

The public libraries in Turkey and Bulgaria must constantly accommodate themselves to developments and innovations, if they don't want to be alienated from the societies in which they give service. The public libraries in both countries must evolve into structure that is innovative and open to scientific and technological developments; gives importance to human sources and has its staff realize themselves. The information society is a social structure that represents the rapid change and revolution. As long as the public libraries in Turkey and Bulgaria accommodate themselves to these change and revolution, they will catch the right place available for the aspects and qualities of the information society.

Keywords: Information society, public libraries, Turkey, Bulgaria.

1. GİRİŞ

Beşeri ve sosyal değişimi inceleyen yazarlar insanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar çeşitli evrelerden geçtiğini iddia etmektedirler. Özellikle toplumbilimciler bu evreleri çok farklı şekillerde sınıflandırmışlardır. Bununla birlikte günümüzde insanlığın sırasıyla İlkel Toplum, Tarım Toplumu, Sanayi Toplumu aşamalarından geçerek günümüz bilgi toplumuna ulaştığı görüşü yaygın olarak kabul görmektedir. İnsanoğlunun geçirdiği her toplumsal aşamanın kendine özgü sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri bulunmaktadır. İçinde bulunduğumuz bilgi toplumunun en önemli özelliği ise hızlı değişim ve bu değişime gösterilen çabuk uyumdur. Dünyada yaşanan her toplumsal yapıda değişim olmuştur ancak değişim hiçbir toplumsal yapıda bilgi toplumunda olduğu kadar etkili ve hızlı olmamıştır. Elbette yaşanan bu hızlı değişimde bilgi ve teknoloji son derece önemli bir role sahiptir. Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte fiziksel ve zamansal sınırlamalardan kurtulan ve her yerde, her zaman ulaşılabilir olan bilgi, değişimin hızlanmasında ve yaygınlaşmasında son derece stratejik bir kaynak halini almıştır. İnsanların tüm hayatını kuşatan teknoloji ise; bilgiye dayalı bir toplumun temelini atılmasına, bilginin küreselleşmesine neden olmuştur.

Bilgi toplumunda yaşanan hızlı değişim ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanda birçok dönüşümü de beraberinde getirmiştir. Yaşanan bu hızlı değişim sürecinden tüm toplumsal kurum ve kuruluşlar etkilenmektedir. Bu kurumlardan birisi de şüphesiz halk kütüphaneleridir. Önemli toplumsal kurumlardan birisi olan halk kütüphaneleri içinde bulunduğu toplumda yaşanan değişimden hem etkilenen hem de bu değişimi etkilemesi gereken kurumlardır. Halk kütüphaneleri, varlık nedeni olan halkla birlikte bir gelişim içinde olmak durumundadır. Bilgi toplumuna geçiş sürecinde halk kütüphaneleri içinde bulunduğu toplumdaki yaşanan değişime bağlı olarak hizmet ve unsurlarını gözden geçirmek zorundadır. Halk kütüphaneleri bu süreçte yeniden yapılanmalı, bilgi toplumunun ortaya çıkardığı ihtiyaçlar doğrultusunda yeni stratejiler belirlemelidir. Artık halk kütüphanelerinin temel unsurları olan derme, kullanıcı, personel, bina ve bütçelerini yeni bir bakış açısıyla, bilgi toplumunun ve bilgi teknolojilerinin getirdiği yenilikler doğrultusunda yeniden yapılandırmaları kaçınılmazdır. Aynı durum halk kütüphanelerindeki temel hizmetler için de geçerlidir. Halk kütüphaneleri yaşanan değişime bağlı olarak kullanıcı hizmetlerini, teknik hizmetlerini ve yönetsel hizmetlerini gözden geçirmek zorundadır. Halk kütüphanelerinin temel hizmetler ve unsurlarına yönelik yeni stratejiler geliştirmesi onların bilgi toplumundaki konumları ve varlıkları açısından da son derecede önemlidir.

Halk kütüphaneleri yukarıda da ifade edildiği gibi sadece bilgi toplumundan etkilenen kurumlar değildir. Onlar aynı zamanda bilgi toplumunu etkileyen, şekillendiren kurumlardır. Bilginin ekonomik kalkınma ve toplumların gelişmesi açısından önemin giderek arttığı bilgi

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

toplumunda, insanların, yaşanan hızlı değişiklikleri takip edebilmesi hatta yaşanan değişime ayak uydurabilmesi için bilgiye olan ihtiyaçları her zamankinden daha fazladır. Halk kütüphaneleri hiçbir ayırım gözetmeksizin, her kesimden insanın en kolay ve en hızlı biçimde bilgi gereksinimini karşılayan fonksiyonlarıyla bilgi toplumunun önemli ve stratejik kurumlarından birisidir.

2. BİLGİ TOPLUMU: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Günümüz dünyası, bilginin ağlar üzerinde kesintisiz ve hızlı bir şekilde paylaşıldığı, uluslararası ölçekte ekonomik değer yarattığı bir dönemi yaşamaktadır. Bilgi, tükenmeyen ve her gün yeniden üretilen bir kaynak olarak her türlü sosyal ve iktisadi faaliyette önemli ve temel faktör haline gelmiştir. Aynı zamanda bilgi, ekonomik büyümenin itici gücüdür ve rekabet avantajı sağlamada stratejik öneme sahiptir. Ekonomik hayatın içinde geçmişe göre çok daha fazla kullanılan bilgi, zenginlik ve değer yaratmanın temel unsuru haline gelmiştir (Kaynak, 2008, s. 1). Birçok kaynak yaşanan bu süreci bilgi devrimi olarak tanımlamaktadır. Bilgi devrimi tıpkı sanayi devriminde olduğu gibi yeni bir toplum ortaya çıkarmıştır. George Lichtheim’in “burjuva sonrası toplum”, Daniel Bell’in “sanayi sonrası toplum” (Post Industrial Society), Lyotard’ın “post modern toplum”, Baudrillard’ın “toplumsallığın sonu”, Rolf Dahrendorff’un “hizmet sektörü toplumu”, Porat ve Masuda’nın “enformasyon toplumu”, Peter Drucker’ın “bilgi toplumu” (Knowledge Society) ve “kapitalist ötesi toplum”, Herman Kahn’ın “ekonomi sonrası toplum”, Murray Bookchin’in “kıtlık sonrası toplum”, Kenneth Boulding’in “uygarlık sonrası toplum, Manuel Castells’in “ağ toplumu” olarak (Frankel, 1991, s. 15, Erkan, 1993, s. 31) adlandırdığı bu yeni toplum, sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel hayatın her sahasında yaşanan hızlı değişimleri kapsamaktadır (Öğüt, 2003, s. 25). Yaygın bir görüşe göre ise bilgi toplumu, ekonomik üretim ve toplumsal yapıda bilim ve teknolojinin artan rolüne işaret etmektedir (Fuller, 2005, s. 68).

Bilginin hammadde sermaye, enerji ve insan gücü gibi üretim unsurlarından birine dönüştüğü, ekonomide hammadde ve ürün olarak kullanıldığı, herkes tarafından paylaşıldığı ve toplum içerisinde kültürel bir değer olarak kabul edildiği ve bilgi-iletişim teknolojisinin her alanda kullanılmaya başladığı (Kurulgan, 2005, s. 187; Erkan, 1993, s. 96-101; Çoban, 1997, s. 12, 32-36; Alakuş, 1991, s. 10-14) bir toplumun “Bilgi Toplumu” olarak adlandırılması mantıksal bir sonuçtur.

Bilgi toplumunun başlangıcı ile ilgili farklı kaynaklarda farklı yaklaşımlar mevcuttur. Örneğin toplumsal dönüşümü ‘iletişim’ bakış açısıyla yorumlamaya çalışanlar, ‘bilgi’ nin ilgili- ilgisiz birçok insana yayılmasında önemli bir rol oynayan, iletişim araçlarının yayılmasına sebep olan ‘transistör’ün 1947’de William Shocley tarafından Bell laboratuvarlarında icadını bilgi toplumunun başlangıcı kabul ederler. Transistor gerçekten de; radyo, televizyon, telekomünikasyon vb. araçların insan hayatına birçok yoldan bir ‘bilgi’ trafiğinin akmasına yol açmıştır (Reinecke, 1992, s. 42). Bazı kaynaklarda ise, bilgi toplumunun miladı 1950’li yılların ortasına dayandırılmaktadır. Bu bakış açısına göre ilk kez 1956 yılında ABD’de teknik ve yönetim alanında çalışan ve beyaz yakalılar olarak adlandırılan görevliler, mavi yakalılar diye adlandırılan işçilere göre sayısal üstünlüğe sahip olmuşlardır. Buradan hareketle, yeni bir yapılanmaya doğru giden ABD’de endüstri dönemi geride bırakılarak yeni bir toplumsal yapı, bilgi toplumu ortaya çıkmıştır (Şen ve Koç, 2002, s. 928). Bilgi toplumunun başlangıcını bilgisayarlaşma ve bilgi teknolojilerindeki gelişmelerle ilişkilendiren yaklaşımlarda bulunmaktadır. Bu görüşe göre bilgi toplumu, 1950 ve 1960’lı yıllarda gelişmiş ülkelerde bilgi teknolojilerinin giderek artan bir şekilde kullanımıyla ortaya çıkmıştır. Bilginin ve bilgi teknolojilerinin her alanda kullanılabilir olması ABD, Japonya ve Avrupa ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerde şekillenen bu aşamanın en önemli özelliğidir. Bilgi toplumundaki gelişmeler kısa sürede üretimin ve verimliliğin artmasına yol açmaktadır ve yeni teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeleri de desteklemektedir (Özyakısır, 2005’den aktaran; Alpaslan, 2007, s. 19).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

Başlangıcı 1950’li yıllara dayanan bilgi toplumu kavramı, 1970’lerin başında giderek önem kazanmaya başlamıştır. Sanayi toplumu, 1973’lü yıllardaki petrol krizi ile ekonomik çıkmazlara girmiş, ekonomik problemlerin çözümlenmesi için yepyeni bir uygarlığın başlamasına neden olacak teknolojik gelişmeler ön plana çıkmıştır. Gelişen teknoloji bilginin değerini arttırmış, bilginin bulunması, işlenmesi ve dağıtımını ön plana çıkararak enformasyon toplumu kavramlarının doğuşuna sebep olmuştur (Duff, 2000’den aktaran; Erkan, 2009, s. 1-2). Yeni teknolojiler; insanlığın dünya görüşünü değiştirmesi, yaşamın her alanının teknoloji ile donatılması ve küreselleşme sürecinin devreye girmesi ile 1980’li yıllarda bilgi toplumu döneminin başladığını göstermiştir. Japonya ve ABD’nin öncülüğünde başlayan teknolojik değişim kısa süre içinde tüm dünyayı etkisi altına almış, teknolojideki tüm yeniliklere, küresel her düzey ve her alanda köklü değişim ve yapılanmaları zorunlu kılmıştır. 1990’lı yıllarda ise bilgi teknolojisi ve bilgi toplumunun stabil olma eğilimi ve büyüme ve kalkınma yönünden yeni bir hareketlilik ortaya çıkmıştır Böylece sanayi toplumunu geride bırakan gücün, enformasyon ve teknolojinin temelinin ‘bilimsel bilgi’ olduğu görülmüş ve günümüze kadar gelen Bilgi Toplumu kavramı ortaya çıkmıştır. (Erkan, 2009, s. 1-2; Şen ve Koç, 2002, s. 928).

Literatürde bilgi toplumu kavramı ile ilgili çok farklı tanımlar bulunmaktadır. “Bilgi toplumunun” disiplinler arası bir kavram olması farklı disiplinlerde farklı yönlerini ön plana çıkaran yaklaşımlarla tanımlanmasına yol açmıştır. Bilgi Toplumu’nun kavramsal açıklamasına ilişkin dört farklı yaklaşım aşağıda sunulmuştur:

- Bilgi Toplumu; yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin ortaya çıktığı ve bunların yoğun olarak kullanıldığı toplumsal yapıyı ifade etmektedir.
- Bilgi Toplumu; ekonomik gelişmenin önemli bir nedeni olan bilginin, üretilmesinde yeni yöntem ve araçların kullanıldığı bir düzeyi ifade etmektedir. Diğer bir deyişle; araştırma yoğun maddi üretimi ve bilgi temelli hizmet üretimini ifade eder.
- Bilgi Toplumu; kurumsal eğitim ve geliştirme faaliyetlerinin yoğunluklu olarak yapıldığı toplumsal biçimdir.
- Bilgi Toplumu; diğer toplumsal yapılardan farklı olarak daha çoğunlukla bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılmak suretiyle bilgi işçiliğinin temel alındığı bir toplumsal aşamadır (HEIDENREICH M.,’den aktaran; Koç. 2006, s. 10).

Rukancı ve Anameriç (2004, s. 330) Bilgi toplumunu literatürdeki kaynaklardan da istifade ederek “*Bilginin sermaye, hammadde, enerji ve insangücü gibi üretim unsurlarından biri haline dönüştüğü, ekonomide hammadde ve ürün olarak kullanıldığı, herkes tarafından paylaşıldığı ve toplum içerisinde kültürel bir değer olarak kabul edildiği ve bilgi-iletişim teknolojisinin her alanda kullanılmaya başladığı toplum yapısı olarak*” tanımlamaktadırlar. Aynı yazarlara göre bilgi toplumu, bilgisayarların ve bilgisayar teknolojilerine dayalı araçların en üst düzeyde kullanıldığı; hem bireysel hem de kitlesel iletişimde sınırların ortadan kalktığı; temel ekonomik etkinliklerin bilgi üzerine inşa edildiği; üretici ve tüketicileri ilişkilerinin kompleks bir yapıya evrildiği; insan sermayesinin önem kazandığı; eğitimin ve öğrenmenin yaşam boyu devam eden bir süreç haline geldiği, her türlü bilgi kaynağının ve bilgi merkezinin önem kazandığı ve en değerli sermaye olan bilgiye sahip olabilmek için uluslar üstü örgütlerin ortaya çıktığı ve kurumlaştığı bir toplum biçimidir. (Rukancı ve Anameriç, 2004, s. 331)

Literatürdeki kaynaklardan yararlanarak genel olarak bilgi toplumunun özelliklerini şu şekilde sıralanmak mümkündür (Erkan, 1993, s. 111-112; Çoban, 1997, s. 37-48; Rukancı ve Anameriç, 2004, s. 333; Çakırer, 2005, s. 321, Yılmaz, 2010, s. 266; İşevi ve Çelme, 2005, s. 256-257; Aktan ve Tunç, 1998, s. 2; Ocholla, 2009, s. 20-21):

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

- Artan bilgisayarlaşma ve internetin yaygınlaşması sonucu bilgi yoğun üretimin gelişmesine bağlı olarak bilgi sektörünün ortaya çıkması,
- Herkes için gerekli olan bilgiye daha kolay ve daha hızlı bir şekilde erişim için veri bankaları ve bilgi-iletişim ağlarının oluşturulması,
- Sanayi toplumunun önemli sorunları olan işsizlik, diktatörlük, savaş vb. problemlerin yerini yenilik ve gelişmelere ayak uyduramama, gelecek endişesi, özel hayatın mahremiyetine gerçekleştirilen müdahale ve saldırılar vb. sorunların alması,
- Üretimde kas ve makine gücünün yerini akıl ve düşünce gücünün alması,
- Bilgi toplumundaki demografik yapısı entelektüel sermayeye duyulan gereksinimler doğrultusunda şekillenmektedir. Başka bir deyişle demografik yapının en önemli unsuru nitelikli ve bilgili insanlardır.
- Yaşam boyu öğrenme, sürekli eğitim, öğrenen organizasyonlar vb. kavram ve olguların ön plana çıkması,
- Yaşanan bilgi patlamasına bağlı olarak sürekli olarak yeni bilgilerin üretilmesi ve bunun sonucu olarak nitelikli yayınların fazlaşması,
- İş hayatının, bilgi paylaşımının ve iletişimin her geçen gün artan bir şekilde zaman ve mekandan bağımsız bir hale gelmesi ve buna bağlı olarak küreselleşmenin genişlemesi,
- Katılımcı bir demokrasiye dayalı bir siyasal sistemin ya da başka bir ifade ile bilgi demokrasisinin güçlenmesi,
- Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal hayatta önem kazanması.

3. HALK KÜTÜPHANELERİ VE BİLGİ TOPLUMU

Bilgi, diğer fiziksel kaynakların aksine, insanoğlunun sahip olduğu kullanıldıkça artan tek kaynaktır. İnsanoğlu bilgiyi sadece üretmekle kalmayıp, aynı zamanda ürettiği bilgiyi geleceğe aktarmayı amaç edinmiştir. Geçmişten günümüze en önemli bilgi taşıyıcısı olan kurumlardan birisi de kütüphanelerdir. Kütüphaneler her dönemin çağlar boyu biriken kültürünü her dönemde içlerinde barındırmışlar, bir sonraki döneme aktarmışlardır. (Yılmaz ve Aydın, 2011, s. 47) Bu açıdan geçmişi yazının tarihi kadar eski olan kütüphaneler, yüzyıllar boyunca bilim ve kültürü etkileyen en önemli kuruluşlar olmuşlardır. Varlığı tarım toplumuyla başlayan, sanayi toplumunun önemli kurumlarından biri olan kütüphaneler, gerek sosyal alanda gerek ekonomik alanda olsun bilginin büyük bir güç olarak dünyaya hâkim olduğu bilgi toplumunun stratejik kurumlarından birisidir. Bilişim teknolojisine bağlı olarak şekillenen bilgi toplumu; sürekli üreten, üretken ve eğitilmiş insan sayısındaki artışın olduğu, bilimsel bilginin önem kazandığı ve bilgi, insan ve ekonomi sermayesinin ön planda tutulduğu bir toplum yapısı olarak tanımlanabilir. Böyle bir toplum yapısında kütüphanelerin sahip oldukları fonksiyonlarla önemli bir aktör olarak yer almaları hem bilgi toplumunun geleceği açısından hem de kütüphanelerin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır (Aabø, 2005, s. 206-207; Hapel, 2012, s. 64-65; Balina, 2014, s. 412-415).

Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte meydana gelen ekonomik, politik, teknolojik ve kültürel dönüşüm, bilim dallarının genişlemesine, uzmanlaşmanın ve yayın sayısının artmasına; dolayısıyla da bilgi üretiminin çeşitlenmesine neden olmuştur. Yaşanan hızlı gelişim ve dönüşüm hem kütüphanecilik ve enformasyon bilimini hem de kütüphaneleri önemli ölçüde etkilemiştir. (Barber ve diğerleri, 2006, s. 1; Todorova ve diğerleri, 2012, s. 324). Kütüphane kurumu, toplumun bilgi ihtiyacını karşılamak üzere; bilginin toplandığı, korunduğu ve kullanıma sunulduğu, odağında bilgi bulunan, kültürel ve toplumsal bir kurumdur. Bilgi toplumunda temel unsur "bilgi"dir ve bir

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

bilgi merkezi olarak kütüphane kurumu da bilgi toplumunun temel kurumlarından birisidir. Bilgi toplumu ile kütüphaneler arasında *bilgi* ekseninde doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır. (Yılmaz ve Aydın, 2011, s. 47- 50).

Kütüphaneler ekonomik, politik, sosyal ve kültürel hayatta her şeyin bilgi ile ilişkilendirilerek anlam kazandığı ve “güç” unsuruna dönüştüğü günümüzde, yaşamın her anında belirleyici olan bu etkileşimde asıl rol oynaması beklenen dinamiklerden birisidir. Kütüphanelerde verilen hizmetlerin tamamının bilgi kaynaklı olması ve kullanıcı ile kurulan bağın yine aynı şekilde bilgi üstüne inşa edilmesi, kütüphanelerin bilgi çağındaki yeri ve önemlerinin görmezden gelinemeyeceğinin bir kanıtıdır. Bireysel ve toplumsal bilgi kullanımına doğrudan katkı sağlayan ve hizmet verdiği kitlenin çeşitliliğiyle, diğer kütüphane türlerinden ayrılan halk kütüphaneleri, birey ve toplumun bilgi kullanımı konusunda ayrıcalıklı bir yere sahiptir. (Akkaya, 2013, s. 169)

Çeşitli toplumlarda, farklı kültürlerde ve farklı gelişim aşamalarında ortaya çıkan ve dünya çapında bir olgu olan (IFLA, 2004, s. 21) halk kütüphaneleri, örgütlenmiş bir kurum olarak kendine özgü bir kültüre sahip olmasının yanında aynı zamanda da toplumsal bir sistem niteliği taşır. Topluma dinamik bir işlevsellik kazandıran bir kurum olarak halk kütüphaneleri, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde önemli değişimler geçirmiştir. Yeni toplum yapısında halk kütüphanelerinin yeniden kendini konumlandırması ve yeni roller üstlenmesi kaçınılmaz olmuştur (Kajberg, 2013, s. 254).

Halk kütüphanelerinin misyon ve hedefleri doğrultusunda bilgi ve belge kaynaklarını toplama, belirli teknik ve yöntemlerle kataloglama, sınıflama, depolama, hizmete sunma görevleri hiçbir zaman değişmemiştir. Ancak bu görev ve hizmetleri gerçekleştirme teknik ve yöntemleri içinde bulunduğu toplumun yaşadığı sosyal, ekonomik ve kültürel değişime ve gelişmelere bağlı olarak değişmiştir, değişmektedir ve değişecektir (Özdemirci, 1987, s. 196). Nitekim günümüzde bilgi teknolojilerindeki hızlı değişim halk kütüphanelerinde sunulan hizmetleri de büyük ölçüde değiştirmektedir. Ancak değişim bu kadarla sınırlı değildir. Bilgi toplumunun temel enstrümanı olan bilgi teknolojileri, halk kütüphanelerinin organizasyonunu, personel politikasını, mekânsal unsurlarını ve bunların ötesinde kullanıcıların halk kütüphanelerinden beklentilerini ve gereksinimlerini temelden etkilemektedir (Atınç, 2013, s. 15).

Bilgi toplumu kütüphanelerini "*ubiquitous libraries*" (her zaman her yerde bulunan, hazır ve nazır olan kütüphaneler) olarak nitelendiren Li'ye göre (2006, s. 3) hızla ilerleyen üstün teknoloji gelişimine paralel olarak değişen kütüphanelerin belirli özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Li'nin sıraladığı özelliklere dayanarak bilgi toplumu halk kütüphanelerinin de altı temel özelliği barındırması gerektiğini söylemek mümkündür. Bu özellikler:

- Bilgi toplumu halk kütüphaneleri web'e dayalı (web-based) kütüphanelerdir. Yani bu kütüphaneler sahip oldukları bilgi kaynaklarını ve hizmetlerini, internet ve World Wide Web (www) teknolojilerini kullanarak her yere taşıyan ve ulaştıran kütüphanelerdir.
- Bilgi toplumu halk kütüphaneleri herhangi bir coğrafi kısıtlama olmaksızın, dünyanın dört bir yanına, 7 gün 24 saat bilgiyi ulaştıran / bilgiye erişimi mümkün kılan kütüphanelerdir.
- Bilgi toplumunun modern halk kütüphanelerinde olması gereken en temel özelliklerden birisi de *açık erişimdir* (open access) ve günümüz modern halk kütüphaneleri de açık erişimli olmak durumundadırlar. Halk kütüphaneleri açık erişim politikalarıyla sahip olduğu olanaklarından kütüphaneye gelmeye gerek olmaksızın kullanıcılarının yararlanmasına imkân tanınmalıdır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

- Bilgi toplumu halk kütüphanelerinin taşıması gereken bir diğer temel özellik de bilgiyi dinamik ve sorunsuz bir şekilde yaymak için farklı formatları bir arada tutmasıdır. İnternet ve modern web teknolojileri sayesinde kütüphaneler, bilgiyi, *text*, *pdf*, *slayt*, *ses* ve *video* gibi çoklu formatlarda (multiformats) yayma ve sunma imkânı elde etmişlerdir. Bu durum kütüphanelere dinamik bir yapı kazandırmaktadır.

- Öte yandan bilgi hizmetlerini küresel ölçekte sunmayı hedefleyen günümüz modern halk kütüphaneleri, web’e dayalı yapılarıyla, farklı kültürel kimliğe sahip ve farklı dilleri konuşan kullanıcılara hitap edebilmek için çoklu dil yapısına (multilanguage) sahip olmak durumundadırlar.

- 21. yy de dünyada bir bilgi ağ geçidi haline gelen / gelmesi gereken günümüz modern halk kütüphaneleri, dil, din, ırk ve cinsiyet ayırımı yapmaksızın küresel ölçekte bir kullanıcı topluluğuna hizmet (bilgi hizmeti) verecektir.

Bilgi toplumunun getirdiği siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel, teknik ve yönetsel yeni değer ve yaklaşımlar, bilgi ve bilgi kaynaklarının sayısındaki hızlı artış ve yaşanan dönüşüme bağlı olarak kullanıcı ihtiyaçlarının değişmesi, yüzyıllardır “halkın üniversiteleri” olarak işlev gören (Tonta, 2003, s. 107) halk kütüphanelerinin temel hizmet felsefelerini ve anlayışlarını gözden geçirmek durumunda bırakmıştır. Yeni toplum yapısında halk kütüphaneleri geleneksel hizmet ve fonksiyonlarını bilişim teknolojilerinin sağladığı hız ve kolaylıklardan istifade ederek modern yöntem ve yaklaşımlarla gerçekleştirmektedirler. Artık halk kütüphanelerindeki tüm hizmet süreçlerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden en üst düzeyde istifade edilmektedir. Halk kütüphaneleri geçmişten gelen hizmetlerinin yanı sıra bilgi toplumuna özgü yeni hizmetler de geliştirmek durumunda kalmışlardır. Halk kütüphaneleri bilgi toplumunda bilgi varsılları ile bilgi yoksulları arasında oluşan bilgi uçurumunun kapatılmasında, stratejik bir kurum olarak görülmektedir. Bu çerçevede halk kütüphanelerinin bilgi okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenmeye yönelik yeni hizmet ve yaklaşımların geliştirmesi zorunluluk halini almıştır. Ayrıca halk kütüphaneleri, demokratik katılımı destekleyecek yeni hizmetlerin geliştirilip sunulmasında yerel - toplumsal ortaklıkların içinde yer almak durumundadırlar (Kakırman, 2001, s. 172; Yılmaz, 2003, s. 21-22; DeMaagd ve diğerleri, 2013, s. 110).

Günümüz halk kütüphaneleri bireylerin ve grupların resmi ya da gayriresmi olarak bulunduğu önemli birer toplumsal merkeze dönüşmektedir. Halk kütüphaneleri gerçekleştirdikleri etkinliklerle her yaşta insanın sanatsal ve kültürel gelişimini desteklemektedir (IFLA, 2004, s. 64). Başka bir ifade ile halk kütüphaneleri bilgi toplumunun siyasal yapısını oluşturan “katılımcı demokrasi”nin en önemli kaynağı olan insan kaynağının oluşmasına katkı sunmaktadır.

4. AMAÇ, KAPSAM VE YÖNTEM

Türkiye ve Bulgaristan’daki Halk Kütüphanelerini bilgi toplumu ekseninde ele alan *bu çalışmanın temel amacı*, Türkiye’deki ve Bulgaristan’daki Halk kütüphanelerinde görev yapan yönetici ve kütüphanecilerin bilgi toplumuna geçiş sürecini yaşayan Türkiye ve Bulgaristan’daki halk kütüphanelerinin mevcut durumları, rolleri ve konumları hakkındaki görüş ve beklentilerini belirlemektir. Çalışmanın bir diğer amacı da elde edilen veriler ışığında Türkiye ve Bulgaristan’daki halk kütüphanelerine yönelik yönlendirici öneriler sunmaktır.

Araştırmanın *kapsamını*; Türkiye’deki 81 il halk kütüphanesinde çalışan 277 yönetici ve kütüphaneci ile Bulgaristan’daki 28 bölge halk Kütüphanesinde görev yapan 136 yönetici ve kütüphaneci oluşturmaktadır. Kütüphane yöneticileri ve kütüphaneciler bilgi toplumuna geçiş sürecine bağlı olarak halk kütüphanelerinde yaşanan değişimden en çok etkilenen halk kütüphanesi çalışanlarıdır. Bu sebepten dolayı çalışmanın kapsamı halk kütüphanesi yöneticileri ve kütüphanecileri ile sınırlanmıştır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

Araştırma kapsamına alınacak örneklemin belirlenmesinde “Kolayda örnekleme yöntemi” uygulanmıştır. Oldukça yaygın olarak kullanılan bu yöntemde amaç ankete cevap veren herkesin örnekleme dâhil edilmesidir (Altunışık et al, 2012, s. 142). Araştırma evrenini Türkiye için il halk kütüphanelerinde, Bulgaristan için bölge halk kütüphanelerinde yönetici ve kütüphaneci konumunda çalışan kişiler oluşturmaktadır. Örneklem çerçevesinin tespit edilebilmesi için Türkiye’deki halk kütüphanelerinin bağlı olduğu merkez olan Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü’ne resmi yazı ile başvurulmuş ve Kültür Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü’nden gelen yazı ile Türkiye’de il halk kütüphanelerinde yönetici ve kütüphaneci konumunda çalışan kişi sayısı 277 olarak tespit edilmiştir. Bulgaristan’daki halk kütüphanesi sistemi merkezi olmadığı için bölge halk kütüphanelerinde yönetici ve kütüphaneci konumunda çalışan toplam kişi sayısı bilgisini belli bir merkezden öğrenme şansı bulunmamaktadır. Bu nedenle internet, e-posta ve telefon aracılığıyla örneklem çerçevesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda bölge kütüphanelerinin web sayfaları incelenmiş, e-posta adreslerine e-postalar gönderilmiş, telefon ile irtibat kurulmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmaların sonucunda Bulgaristan bölge halk kütüphanelerinde kütüphaneci ve yönetici pozisyonunda çalışan kişi sayısı 136 olarak bulunmuştur. Bu bilgilere göre çalışma evreninin 413 kişiden oluştuğu söylenebilir.

Araştırmadaki verilerin toplanması için Türkçe ve Bulgarca anket formları kullanılmıştır. Anket formu oluşturulurken öncelikli olarak benzer konularda yapılan araştırmalar ve anketler incelenmiş, mevcut durumu saptamak ve araştırma konusuna yönelik veri elde etmek amacıyla 79 sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Anket, web tabanlı anket çözümleri sağlayıcısı olan SurveyMonkey¹ aracılığıyla Türkçe² ve Bulgarca³ olarak oluşturulmuş bir link bağlantısıyla örneklem çerçevesinde yer alan tüm deneklere ve çalıştıkları kütüphanelerin e-posta adreslerine gönderilmiştir.

Anket formları ilk olarak 18/02/2014 tarihinde e-posta adreslerine gönderilmiş, 18/03/2014 tarihine kadar olan bir aylık süre içerisinde Türkiye’den 74, Bulgaristan’dan 49 denek ankete cevap vermiştir. 18/03/2014 tarihinde katılımcılara anket ikinci defa gönderilmiştir. 18/04/2014 tarihine kadar olan bir aylık ek sürede Türkiye’deki 81 il halk kütüphanesinden gelen yanıt sayısı 156’ya, Bulgaristan’daki 28 bölge halk kütüphanesinden gelen yanıt sayısı ise 78’e yükselmiştir. Anket bağlantı linki 18 Nisan 2014 tarihinde kapatılmış bu tarihten itibaren çalışmaya katılımcı dâhil edilmemiştir.

Çalışmanın örnekleme anketi yanıtlayan toplam 234 kişiden oluşmaktadır. Örnekleme oranı yaklaşık %57 olarak bulunmaktadır. Sekaran’a (1992: 253) göre 450 kişilik bir evren için 212 kişilik bir örneklem yeterli görülmektedir. Bu bağlamda çalışmada ulaşılan denek sayısı evreni temsil etme anlamında kabul edilebilir büyüklüktedir.

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 13.0 paket programından yararlanılarak değerlendirilmiştir. Çalışmada kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerin bilgi toplumu olgusu ve bu olgunun halk kütüphaneleri üzerindeki etkilerine ilişkin görüşlerindeki farklılıkların belirlenebilmesi için yaşanan ülke (Türkiye ve Bulgaristan) bağımsız değişken olarak belirlenmiştir.

Anket formundaki ilk 70 sorunun cevap seçenekleri Likert Ölçeği’ne göre düzenlenmiştir. Yanıtlar, kesinlikle katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), kesinlikle katılmıyorum (1) seçenekleri puanlanarak değerlendirilmiştir. Değerlendirilen veriler için sıklık ve

¹ www.surveymonkey.com

² https://tr.surveymonkey.com/s/2H9QGPD

³ https://tr.surveymonkey.com/s/H25BBVP

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

yüzde değerleri gösteren tablolar hazırlanarak aritmetik ortalamalar hesaplanmış ve yaşanan ülke değişkeni dikkate alınarak t-testi uygulanmıştır.

Araştırmada karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Başka bir ifade ile bu çalışma “Karşılaştırmalı Kütüphanecilik” çalışmasıdır. Karşılaştırmalı Kütüphanecilik terimi: “Sosyo-politik, ekonomik, kültürel, ideolojik ve tarihsel şartlar açısından iki veya daha fazla ulusal, kültürel ve sosyal çevrede kütüphanelerin, kütüphane sistemlerinin, kütüphaneciliğin bazı yönlerinin analizidir. Bu analiz, temeldeki benzerlik ve farklılıkları anlamak, geçerli genellemelere ve prensiplere varmaya çalışma amacıyla farklılıkların açıklamalarının belirlenme işidir” (Harrod’dan aktaran; Arslantekin, 1988, s. 75).

Çalışmada kullanılan bir diğer yöntem ise Betimleme yöntemidir. Betimleme yöntemini Kaptan (1995, s. 59) “...olayların, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir. Bunlar nedir? sorusuna cevap bulmaya yöneliktir. Bununla mevcut durumlar, koşullar, özellikler aynen ortaya konmaya çalışılır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedefler” şeklinde tanımlamaktadır.

5. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, anket yoluyla elde edilen veriler değerlendirilerek, Türkiye ve Bulgaristan’daki katılımcıların, çalıştıkları halk kütüphanelerinin bilgi toplumuna geçiş sürecine bağlı olarak mevcut durumları, rolleri ve konumlarına ilişkin görüşleri, düşünceleri ve beklentileri belirlenmeye çalışılacaktır.

5.1. Kütüphane Yöneticileri ve Kütüphanecilere İlişkin Demografik Bilgiler

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Unvan Bilgileri

Unvan	Türkiye		Bulgaristan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Müdür	31	19,9	20	25,6	51	21,8
Müdür Yrd.	15	9,6	26	33,3	41	17,5
Kütüphaneci	110	70,5	32	41,0	142	60,7
Toplam	156	100,0	78	100,0	234	100,0

Tablo 1’e bakıldığında Türkiye’den ankete katılan katılımcıların önemli bir kısmının (%70,5) kütüphaneci oluşu görülmektedir. Bulgaristan’daki katılımcıların ise yarısından fazlası kütüphane yöneticilerinden (%58,9) oluşmaktadır.

Tablo 2: Katılımcılara İlişkin Eğitim Bilgileri

Eğitim Durumu	Türkiye		Bulgaristan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Lisans Üstü	8	5,1	46	59,0	54	23,1
Lisans (BBY)	117	75	21	26,9	138	59,0
Lisans Diğer	31	19,9	11	14,1	42	17,9
Toplam	156	100,0	78	100,0	234	100,0

Tablo 2’de Türkiye’deki kütüphanecilerin ve kütüphane yöneticilerinin lisansüstü eğitim mezuniyetinin çok sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bulgaristan’daki kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerde lisansüstü (yüksek Lisans ve doktora) mezuniyet durumunun Türkiye’deki meslektaşlarına göre çok daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Turkish Studies

Tablo 3: Katılımcılara İlişkin Yaş Dağılımı

Yaş	Türkiye		Bulgaristan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
21-30	44	28,2	5	6,4	49	20,9
31-40	63	40,4	12	15,4	75	32,1
41-50	36	23,1	33	42,3	69	29,5
51-60	10	6,4	23	29,5	33	14,1
61 ve üzeri	3	1,9	5	6,4	8	3,4
Toplam	156	100,0	78	100,0	234	100,0

Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında; Türkiye'deki katılımcıların Bulgaristan'daki katılımcılara oranla daha genç olduğu göze çarpmaktadır. Türkiye'den ankete yanıt veren katılımcıların %68,6'sı 21-40 yaş aralığındadır. Bulgar katılımcıların ise yalnızca %21,8'i 21-40 yaş aralığındadır.

Tablo 4: Katılımcılara İlişkin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Türkiye		Bulgaristan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kadın	75	48,1	65	83,3	140	59,3
Erkek	81	51,9	13	16,7	94	40,2
Toplam	156	100,0	78	100,0	234	100,0

Cinsiyet dağılımında Bulgaristan'daki katılımcıların büyük bir kısmının kadın olması dikkat çekicidir. Bulgaristan'da kütüphanecilik mesleğinin kadınların yoğun olarak tercih ettiği bir meslek olması kütüphanelerde çalışan personelin ağırlıklı olarak kadınlardan oluşması sonucunu doğurmuştur. Bu sonuç anket katılımındaki dağılıma da yansımıştır. Türkiye'deki il halk kütüphanelerinde kütüphaneci ve yönetici pozisyonunda çalışanların cinsiyet dağılımlarının ise hemen hemen eşit olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Görev Yaptıkları Kütüphanedeki Çalışma Süreleri

Hizmet Süresi	Türkiye		Bulgaristan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-5 Yıl	81	51,9	17	21,8	98	41,9
6-10 Yıl	33	21,2	17	21,8	50	21,4
11-15 Yıl	14	9,0	9	11,5	23	9,8
16-20 Yıl	10	6,4	5	6,4	15	6,4
21-25 Yıl	14	9,0	18	23,1	32	13,7
26-30 Yıl	2	1,3	4	5,1	6	2,6
30 yıl ve üzeri	2	1,3	8	10,3	10	4,3
Toplam	156	100,0	78	100,0	234	100,0

Tabloda Türkiye'deki katılımcıların yarısından fazlasının görev yaptığı kurumdaki çalışma süresinin 0-5 yıl arası olması dikkat çekicidir. Bulgaristan'daki katılımcıların %56,4'ünün görev yaptığı kütüphanede on yıldan daha fazla çalıştığı anlaşılmaktadır. Görev yaptığı kütüphanede on yılın üzerinde çalışan Türk katılımcıların yüzdesi ise yalnızca % 27'dir. Bu bulgular Tablo 3'deki katılımcılara ilişkin yaş dağılımı ile örtüşmektedir. Yaş ortalaması daha yüksek olan Bulgar katılımcıların Türkiye'deki katılımcılara göre kurumlarında daha uzun süre çalışmış olmaları doğal bir sonuçtur.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

5.2. Türkiye ve Bulgaristan’daki Kütüphane Yöneticileri ve Kütüphanecilerin Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Çalıştıkları Kütüphanelerin Mevcut Durumuna Yönelik Görüş ve Düşünceleri

Tablo 6’da Türk ve Bulgar katılımcıların bilgi toplumuna geçiş sürecinde çalıştıkları halk kütüphanelerinin mevcut durumlarına ilişkin görüşlerini yansıtan sıklık dağılımları (sayı ve yüzde olarak), ve tanımlayıcı istatistikler (aritmetik, ortalama ve standart sapma değerleri) yer almaktadır. Tabloda ayrıca ülkelere göre yapılan istatistiksel karşılaştırma sonuçları da yer almaktadır.

Tablo 6: Kütüphane Yöneticileri ve Kütüphanecilerin Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Çalıştıkları Kütüphanelerin Mevcut Durumuna Yönelik Görüş ve Düşüncelerini Gösteren Tablo

	Ülke	1		2		3		4		5		Ort.	St.Sap.	T	P
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			Değ.	Değ.
Kütüphanemizin dermesi bilgi toplumunun gereksinimlerini karşılayacak yeterliliktedir.	Türkiye	9	5,8	32	20,5	22	14,1	82	52,6	11	7,1	3,34	1,06		
	Bulgaristan	2	2,6	4	5,1	6	7,7	51	65,4	15	19,2	3,93	0,842	-4,612	0
Kütüphanemizdeki e-yayımlar(e-kitap, e- dergi, veri tabanları vb.) yeterlidir.	Türkiye	56	35,9	79	50,6	11	7,1	8	5,1	2	1,3	1,85	0,85		
	Bulgaristan	17	21,8	42	53,8	9	11,5	9	11,5	1	1,3	2,16	0,94	-2,554	0,011
Kütüphanemiz bilgi toplumu kullanıcılarının gereksinimlerini karşılayabilecek yeterliliktedir.	Türkiye	11	7,1	45	28,8	26	16,7	67	42,9	7	4,5	3,08	1,08		
	Bulgaristan	0	0	3	3,8	19	24,4	46	59	10	12,8	3,8	0,7	-6,089	0
Kütüphanemizdeki personelin nitelikleri/özellikleri bilgi toplumunda modern bir halk kütüphanesi hizmeti vermek için yeterlidir.	Türkiye	32	20,5	67	42,9	18	11,5	33	21,2	6	3,8	2,44	1,14		
	Bulgaristan	2	2,6	6	7,7	14	17,9	41	52,6	15	19,2	3,78	0,94	-8,882	0
Bilgi toplumundaki ve bilgi teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda kütüphanemizin hizmet birimleri yeniden düzenlenmelidir.	Türkiye	4	2,6	13	8,3	13	8,3	77	49,4	49	31,4	3,98	0,98		
	Bulgaristan	1	1,3	7	9	12	15,4	41	52,6	17	21,8	3,84	0,91	1,085	0,279
Kütüphanede kullanılan dijital teknoloji ve uygulamaları yeterlidir.	Türkiye	23	14,7	90	57,7	25	16	16	10,3	2	1,3	2,25	0,87		
	Bulgaristan	7	9	20	25,6	14	17,9	29	37,2	8	10,3	3,14	1,18	-5,843	0
Kütüphanemiz, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilikleri takip etmekte ve uygulamaktadır.	Türkiye	13	8,3	46	29,5	38	24,4	52	33,3	7	4,5	2,96	1,07		
	Bulgaristan	2	2,6	5	6,4	10	12,8	52	66,7	9	11,5	3,78	0,83	-6,441	0

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

Kütüphanemizde gerçekleştirilen etkinlikler ve halkla ilişkiler çalışmalarının duyurulmasına ve paylaşılmasına yönelik olarak yapılan internet ve sosyal medya uygulamaları yeterlidir.	Türkiye	15	9,6	53	34	28	17,9	51	32,7	9	5,8	2,91	1,13		
	Bulgaristan	2	2,6	7	9	4	5,1	47	60,3	18	23,1	3,92	0,93	-7,26	0
Kütüphanemizde yapılan uygulamalarda, STK, dernekler, vakıflar vb. kurumlarla işbirliği yapılmaktadır.	Türkiye	11	7,1	43	27,6	22	14,1	67	42,9	13	8,3	3,17	1,13		
	Bulgaristan	0	0	0	0	8	10,3	41	52,6	29	37,2	4,26	0,63	-9,368	0
Kütüphanemizde yapılan teknik işlerde bilgi teknolojilerindeki gelişmeler takip edilir ve uygulanır.	Türkiye	7	4,5	21	13,5	22	14,1	81	51,9	25	16	3,61	1,05		
	Bulgaristan	2	2,6	5	6,4	4	5,1	45	57,7	22	28,2	4,02	0,91	-3,082	0
Kütüphane bütçesi oluşturulurken yeni bilgi teknolojileri uygulamaları ve kullanımı göz önünde bulundurulmaktadır.	Türkiye	17	10,9	48	30,8	30	19,2	51	32,7	10	6,4	2,92	1,15	-1,422	
	Bulgaristan	5	6,4	19	24,4	21	26,9	25	32,1	8	10,3	3,15	1,1		0,156
Kütüphanemizde gerçekleştirilen yaşam boyu öğrenme faaliyetleri yeterlidir.	Türkiye	19	12,2	70	44,9	39	25	24	15,4	4	2,6	2,51	0,98	-7,482	
	Bulgaristan	3	3,8	11	14,1	18	23,1	31	39,7	15	19,2	3,56	1,07		0
Kütüphanemizde gerçekleştirilen bilgi okuryazarlığı faaliyetleri yeterlidir.	Türkiye	13	8,3	69	44,2	26	16,7	41	26,3	7	4,5	2,74	1,07	-7,149	
	Bulgaristan	2	2,6	5	6,4	16	20,5	42	53,8	13	16,7	3,75	0,9		0

“Kütüphanemizin dermesi bilgi toplumunun gereksinimlerini karşılayacak yeterliliktedir” yargısına gelen yanıtlardan Türkiye’deki kütüphaneci ve kütüphane yöneticilerinin yarısından fazlasının(%59,7) çalıştığı kütüphanenin bilgi toplumunun gereksinimlerini karşılayabilecek yeterlilikte olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır. Ancak Bulgaristan’daki kütüphaneci ve kütüphane yöneticilerinin bu soruya Türk meslektaşlarından daha yüksek düzeyde bir katılım (%84,6) gösterdiği de göze çarpmaktadır.

“Kütüphanemizdeki e-yayınlar (e-kitap, e-dergi, veri tabanlar vb.) yeterlidir” ifadesine her iki ülkedeki katılım düzeyi de çok düşüktür. Türkiye’deki katılımcıların %86,5’i kütüphanelerindeki e-yayın sayısını yeterli olmadığını düşünmektedir. Bulgar kütüphaneci ve kütüphane yöneticilerinin bakış açısı da Türkiye’deki meslektaşlarından çok farklı değildir. Bulgar katılımcıların %75,6’sı kütüphanelerindeki e-yayın sayısını yeterli görmemektedir. Bu olumsuz bakış açısı yanıtların frekans ortalamasına da yansımaktadır. Tabloda da görüldüğü üzere soruya verilen yanıtların frekans ortalaması son derece düşüktür.

Katılımcıların kullanıcı ekseninde kütüphanelerinin mevcut durumuna ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik olarak sorulan “Kütüphanemiz bilgi toplumu kullanıcılarının gereksinimlerini karşılayabilecek yeterliliktedir” ifadesine katılım düzeyine bakıldığında da Bulgar katılımcıların kütüphanelerinin mevcut durumuna ilişkin düşüncelerinin Türkiye’deki meslektaşlarına göre daha

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

olumlu olduğu görülmektedir. Türkiye’deki kütüphaneci ve kütüphane yöneticilerinin soruya verdikleri yanıtların ortalamasına baktığımızda frekans ortalamasının 3,08 olduğu görülmektedir. Bu katılım düzeyi elbette ki olumsuz değildir, ancak Bulgaristan’daki katılımcılara nazaran daha düşük düzeyde kalmaktadır.

Katılımcılara sorulan “Kütüphanemizdeki personelin nitelikleri / özellikleri bilgi toplumunda modern bir halk kütüphanesi hizmeti vermek için yeterlidir” ifadelerine verilen yanıtlardan, Bulgaristan’daki katılımcıların Türk meslektaşlarına göre kütüphanelerindeki insan kaynaklarına ilişkin daha olumlu bir bakış açısına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim soruda da Bulgar katılımcıların frekans ortalamaları 3,78’dir. Aynı soruda Türkiye’deki katılımcıların frekans ortalamaları 2,44’dür. Türkiye’deki katılımcıların kütüphanelerindeki insan kaynaklarına ilişkin pek olumlu olmayan bir bakış açısına sahip oldukları söylenebilir.

Bulgar katılımcıların verdiği yanıtlardan kütüphanelerindeki hizmet birimlerinin bilgi toplumunun gereksinimlerini karşılayacak yeterlilikte olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Türkiye’deki katılımcıların yüzdelere bakıldığında ise aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Nitekim “Kütüphanedeki hizmet birimleri bilgi toplumunun gereksinimlerini karşılayacak yeterliliktedir” ifadesinde Türk katılımcıların frekans ortalaması 2,91 iken, Bulgar katılımcıların frekans ortalaması 3,69 olmuştur.

Türkiye’deki katılımcıların “Bilgi toplumundaki ve bilgi teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda kütüphanemizin hizmet birimleri yeniden düzenlenmelidir.” ifadesine 3,98’lik frekans ortalamasıyla ile çok yüksek düzeyde katılım gösterdikleri göze çarpmaktadır. Bulgaristan’daki katılımcıların da yüksek bir frekans ortalaması (3,84) ile kütüphanelerindeki hizmet birimlerinin değişen teknolojiye bağlı olarak yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşündükleri görülmektedir.

Kütüphanelerinde kullanılan dijital teknoloji uygulamalarının ve kütüphanelerindeki bilgisayar teknolojilerinin yeterliliği konularında Türk katılımcıların Bulgaristan’daki meslektaşlarına göre daha olumsuz bir bakış açısı olduğu da tablodan anlaşılmaktadır.

“Kütüphanemiz, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilikleri takip etmekte ve uygulamaktadır.” ifadesine Türkiye’deki katılımcıların frekans ortalaması 2,96 olurken, Bulgar katılımcıların frekans ortalaması 3,78 olmuştur. Bulgar katılımcıların bu ifadeye katılım düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların kütüphanelerinde gerçekleştirilen sosyal-kültürel etkinlikler ve halkla ilişkiler çalışmalarında bilgi teknolojileri ve internet kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik sorulan ifadeye Bulgar katılımcıların Türk katılımcılara göre oldukça yüksek düzeydeki katılım oranı dikkat çekmektedir. Bulgar katılımcıların “Kütüphanemizde gerçekleştirilen etkinlikler ve halkla ilişkiler çalışmalarının duyurulmasına ve paylaşılmasına yönelik olarak yapılan internet ve sosyal medya uygulamaları yeterlidir.” ifadesine katılım yüzdesi % 83,1 olmuştur. Türk katılımcıların bu ifadeye katılım yüzdesi ise yalnızca % 38,5’dir.

“Kütüphanemizde yapılan uygulamalarda sivil toplum kuruluşları, dernekler, vakıflar, vb. kurumlarla işbirliği yapmaktadır.” ifadesine katılım oranlarına bakıldığında Bulgaristan’daki katılımcıların Türkiye’dekilere göre katılımının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu soruda Bulgar katılımcıların frekans ortalaması 4,26’dır. Türk ve Bulgar katılımcıların katılım düzeylerindeki farklılık istatistik olarak da bir anlamlılık ($p < 0,05$) içermektedir.

“Kütüphanemizde yapılan teknik işlerde bilgi teknolojilerindeki gelişmeler takip edilir ve uygulanır.” ifadesine verilen yanıtlara bakıldığında her iki ülkedeki katılımcıların da konu ile ilgili bakış açılarının olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Bulgar katılımcıların kütüphanelerindeki teknik işlemlerde bilgi teknolojilerinin kullanıma ilişkin katılım düzeyinin Türk katılımcılara göre

Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016*

daha yüksek olduğu da açık bir şekilde görülmektedir. Katılım düzeyindeki bu farklılık istatistiksel olarak da anlamlıdır.

“Kütüphane bütçesi oluşturulurken yeni bilgi teknolojileri uygulamaları ve kullanımı göz önünde bulundurulmaktadır.” ifadesinde Bulgar katılımcıların katılım düzeylerinin Türk katılımcılara göre yüksek olduğu (TR=2,36 – BG=3,23) görülmektedir. Bu farklılık da istatistiksel olarak anlam ifade etmektedir (p<0,5).

“Kütüphanemizde gerçekleştirilen yaşam boyu öğrenme faaliyetleri yeterlidir” ifadesinde Türkiye’deki katılımcıların Bulgaristan’daki meslektaşlarına göre oldukça olumsuz bir bakış açılarının olduğu (TR=2,51 – BG=3,56) göze çarpmaktadır. Bu ifadeye katılım gösteren Türk katılımcıların yüzdesinin yalnızca %18 olması düşündürücüdür. İfadedeki katılım farklılığı istatistiksel olarak (p<0,05) da anlamlıdır.

Tablodan Türkiye’deki katılımcıların kütüphanelerinde gerçekleştirilen bilgi okuryazarlığı faaliyetlerine ilişkin bakış açılarının da Bulgar meslektaşlarına oranla oldukça olumsuz (TR=2,74 – BG=3,75) olduğu göze çarpmaktadır. Bulgar katılımcıların %70,5’i bu ifadeye katılım gösterirken, Türk katılımcıların ise yalnızca %30,8’i bu ifadeye katılıyor ve tamamen katılıyorum yanıtı vermiştir. İfadeye ait p değeri de (p<0,05) katılımdaki farklılığın anlamlı olduğunu göstermektedir.

5.3. Türkiye ve Bulgaristan’daki Halk Kütüphanelerinde Çalışan Kütüphane Yöneticileri ve Kütüphanecilerin Bilgi Toplumunda Halk Kütüphanelerinin Rol ve Konumlarına Yönelik Görüş ve Beklentileri

Aşağıdaki tabloda Türk ve Bulgar katılımcıların bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte halk kütüphanelerinin rol ve konumlarına ilişkin beklenti ve görüşlerini içeren frekans dağılımları (sayısal ve yüzdeler olarak), frekans ortalamaları ve yanıtlara ait standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloda ayrıca ülke değişkeni dikkate alınarak yapılan t-testi sonucunda elde edilen t değerleri ve p değerleri de bulunmaktadır.

Tablo 7: Kütüphane Yöneticileri ve Kütüphanecilerin Bilgi Toplumunda Halk Kütüphanelerinin Konum ve Rollerine Dair Görüş ve Beklentilerine İlişkin Tablo

	Ülke	1		2		3		4		5		Ort.	St. Sap	t	p
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%				
Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte kütüphaneler arası gelişme farkı azalacaktır.	Türkiye	4	2,6	13	8,3	18	11,5	89	57,1	32	20,5	3,84	0,93	3,058	0,003
	Bulgaristan	1	1,3	8	10,3	29	37,2	33	42,3	7	9	3,47	0,84		
Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte kütüphaneler arası koordinasyon ve işbirlikleri artacaktır.	Türkiye	0	0	6	3,8	12	7,7	96	61,5	42	26,9	4,11	0,69	1,901	0,059
	Bulgaristan	0	0	3	3,8	11	14,1	52	66,7	12	15,4	3,93	0,67		
Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte kütüphanelerdeki işlem ve hizmetlerde teknik yardım konusunda danışma olanakları artacaktır.	Türkiye	1	0,6	2	1,3	15	9,6	98	62,8	40	25,6	4,11	0,67	1,562	0,12
	Bulgaristan	1	1,3	2	2,6	10	12,8	51	65,4	14	17,9	3,96	0,72		
Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte halk kütüphaneleri için uluslararası düzeyde politika, strateji ve standart geliştirme olanakları artmıştır.	Türkiye	4	2,6	11	7,1	34	21,8	85	54,5	22	14,1	3,7	0,88	-2,227	0,027
	Bulgaristan	2	2,6	2	2,6	10	12,8	46	59	18	23,1	3,97	0,83		

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte halk kütüphaneleri için iç ve dış denetim olanakları fazlalaşmıştır.	Türkiye	2	1,3	17	10,9	27	17,3	90	57,7	20	12,8	3,69	0,87	-1,15	0,257
	Bulgaristan	1	1,3	3	3,8	19	24,4	40	51,3	15	19,2	3,83	0,82		
Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte mesleki derneklerin halk kütüphanelerine yönelik rolleri artacaktır.	Türkiye	0	0	12	7,7	15	9,6	99	63,5	30	19,2	3,94	0,77	0,282	0,778
	Bulgaristan	2	2,6	2	2,6	13	16,7	45	57,7	16	20,5	3,91	0,84		
Bilgi toplumuna geçiş sürecinde halk kütüphanelerinin yerel nitelikleri güçlü olmalıdır.	Türkiye	1	0,6	3	1,9	8	5,1	94	60,3	50	32,1	4,21	0,68	2,057	0,042
	Bulgaristan	1	1,3	5	6,4	11	14,1	39	50	22	28,2	3,97	0,89		
Kütüphanemiz bilgi toplumunda hizmet vermeye yeterli niteliklere / özelliklere sahiptir.	Türkiye	11	7,1	51	32,7	28	17,9	62	39,7	4	2,6	2,98	1,05	-6,908	0
	Bulgaristan	0	0	3	3,8	20	25,6	35	44,9	20	25,6	3,92	0,81		

“Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte kütüphaneler arası gelişme farkı azalacaktır.” ifadesine katılım düzeyine bakıldığında her iki ülkedeki katılımcılarında bu konuda olumlu sayılabilecek bir bakış açısına sahip olduğu söylenebilir. Türkiye’deki katılımcıların Bulgar meslektaşlarına göre katılım düzeylerinin belirgin olarak daha yüksek olduğu (TR= 3,84 – BG=3,47) göze çarpmaktadır. Tablodaki yanıtlardan Türkiye’deki ve Bulgaristan’daki kütüphaneci ve yöneticilerin çok yüksek düzeyde bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte halk kütüphanelerinin yerel nitelikleri güçlü olması gerektiğini düşündükleri (TR= 4,21 –BG=3,97) anlaşılmaktadır. Bu ifade de Türk katılımcıların Bulgar meslektaşlarına göre katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. İki ülkedeki kütüphaneci ve kütüphane yöneticilerinin her iki ifadeye katılım düzeyindeki farklılık istatistiki olarak da anlamlılık ($p<0,05$) taşımaktadır.

“Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte kütüphaneler arası koordinasyon ve işbirlikleri artacaktır.” ve “Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte kütüphanelerdeki işlem ve hizmetlerde teknik yardım konusunda danışma olanakları artacaktır.” ifadelerine her iki ülkeden de yüksek düzeyde katılım gelmiştir. Türkiye’deki katılımcıların katılım ortalaması her iki soruda da 4,11 olurken, Bulgaristan’daki katılımcıların frekans ortalaması ilk ifadeye 3,93, ikincisinde ise 3,96 olmuştur. Tablodaki ifadelerden her iki ülkedeki katılımcıların da yüksek bir katılımı bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte mesleki derneklerin halk kütüphanelerine yönelik rollerinin artacağını düşündükleri (TR= 3,94 –BG=3,91) görülmektedir. Görüldüğü üzere üç ifadeye de Türk ve Bulgar katılımcıların frekans ortalamaları birbirine çok yakın olmakla beraber; Türk katılımcıların katılım yüzdeleri Bulgar meslektaşlarına göre daha belirgindir. Nitekim tabloda ifadelerin karşısında yer alan p değerleri katılımcılar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

“Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte halk kütüphaneleri için uluslararası düzeyde politika, strateji ve standart geliştirme olanakları artmıştır.” ifadesinde ise Bulgar katılımcıların Türk kütüphaneci ve kütüphane yöneticilerine göre daha yüksek düzeyde katılım (TR= 3,70 – BG=3,90) gösterdikleri göze çarpmaktadır. İki ülke katılımcıları arasındaki farklılık istatistiki olarak da ($p<0,05$) anlamlılık taşımaktadır. “Bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte halk kütüphaneleri için iç ve dış denetim olanakları fazlalaşmıştır.” ifadesinde ise az bir farkla Bulgaristan’daki kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerin katılımları Türkiye’dekilere göre yüksek olsa da her iki ülkedeki katılımcıların frekans ortalamaları (TR= 3,69 –BG=3,83) birbirine çok yakındır. Yanıtlardan elde edilen p değeri iki değişken arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını kanıtlamaktadır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

Bu bölümdeki en kritik ifade olan “Kütüphanemiz bilgi toplumunda hizmet vermeye yeterli niteliklere / özelliklere sahiptir.” ifadesine gelen yanıtlardan Bulgar katılımcıların bu konudaki bakış açılarının Türk katılımcılar göre oldukça olumlu (TR= 2,98 –BG=3,92) olduğu görülmektedir. Başka bir ifade ile Türk katılımcıların önemli bir kısmı kütüphanelerinin bilgi toplumu için yeterli niteliklere sahip olmadığını düşünmektedir. İfadeye verilen yanıtlardan elde edilen p değeri de değişkenler arasındaki anlamlı farklılığı ortaya koymaktadır.

5.4. Kütüphane Yöneticileri ve Kütüphanecilerin Bilgi Toplumu Halk Kütüphanelerinin Hangi Sistem ile Yönetilmesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Tablo 8: Bilgi Toplumu Halk Kütüphanelerinin Hangi Sistem ile Yönetilmesi Gerektiğine İlişkin Kütüphaneci ve Kütüphane Yöneticilerinin Görüşleri

Halk Kütüphanesi Sistemi	Türkiye		Bulgaristan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Merkeziyetçi	81	51,9	28	35,9	109	46,6
Yerel	54	34,6	22	28,2	76	32,5
Bölgesel	17	10,9	27	34,6	44	18,8
Diğer	4	2,6	1	1,3	5	2,1
Toplam	156	100,0	78	100,0	234	100,0

Bilgi toplumu halk kütüphanelerinin hangi sistem ile yönetilmesi gerektiği sorusuna Türkiye’deki katılımcıların yarısından fazlası (%51,9) “merkezi sistem” yanıtını vermiştir. Türk katılımcıların %34,6’sı bilgi çağı halk kütüphanelerinin “yerel sistem” ile yönetilmesi gerektiğini düşünmektedir. Son dönemde Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri tartışılan bir konudur. Türkiye’deki katılımcıların mevcut olan merkezi sistemi, bilgi toplumu halk kütüphaneleri için de ideal sistem olarak görmeleri ilgi çekicidir. Bu yanıtlarda kuşkusuz Türkiye’deki yerel yönetim yapısında yaşanan idari-siyasi sorunların ve yerel yönetimlerin büyük bir kısmının halk kütüphanelerini devralmak konusundaki isteksiz tutumlarının büyük bir payı vardır. Bulgaristan’daki halk kütüphanelerinde ise katılımcıların %35,9’unun merkezi sistemi, %34,6’sı bölgesel sistemin, %28,2’si ise yerel sistemin bilgi toplumunun halk kütüphanesi olduğunu ifade etmiştir. Bulgar katılımcıların bu soruya verdiği yanıtlarının birbirine çok yakın olması dikkat çekicidir.

5.5. Kütüphane Yöneticileri ve Kütüphanecilere Göre Bilgi Toplumu Geçiş Sürecinde Ülkelerindeki Halk Kütüphanesi Sisteminin En Önemli Sorunu

Tablo 9: Kütüphane Yöneticileri ve Kütüphanecilere Göre Bilgi Toplumu Geçiş Sürecinde Ülkelerindeki Halk Kütüphanesi Sisteminin En Önemli Sorunu

Halk Kütüphanesi Sisteminin En Önemli Sorunu	Türkiye		Bulgaristan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bina	29	18,6	5	6,4	34	14,5
Bütçe	11	7,1	41	52,6	52	22,2
Personel	74	47,4	10	12,8	84	35,9
Mevzuat eksikliği	29	18,6	20	25,6	49	20,9
Derme	5	3,2	2	2,6	7	3,0
Diğer	8	5,1	-	-	8	3,4
Toplam	156	100,0	78	100,0	234	100,0

Tablo 9’a bakıldığında Türkiye’deki katılımcıların neredeyse yarısına yakını (%47,4) bilgi toplumuna geçiş sürecinde ülkelerindeki halk kütüphanesi sisteminin en önemli sorunu olarak

Turkish Studies

personel sorununu görmektedir. Türkiye’deki kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerin yüksek düzeyde katılım gösterdikleri iki sorun ise bina ve mevzuat eksikliğidir. Bulgaristan’daki katılımcıların ise yarısından fazlası (%52,6) bilgi toplumuna geçiş sürecinde ülkelerindeki halk kütüphanesi sisteminin en önemli sorunu olarak bütçe sorununu görmektedir. Türkiye’deki meslektaşlarına benzer şekilde Bulgar kütüphane yöneticileri ve kütüphaneciler de yüksek bir katılımı (%25,6) mevzuat eksikliğini önemli bir sorun olarak görmektedir.

Türkiye ve Bulgaristan’daki halk kütüphanelerinde görev yapan kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerden gelen yanıtların geneli üzerinde bir değerlendirme yapmak gerekirse bilgi toplumunda halk kütüphanelerinin ve kütüphane çalışanlarının taşınması gereken nitelik ve özelliklerin belirlenmesine yönelik olarak sorulan sorularda Türk ve Bulgar katılımcıların katılım düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Türk ve Bulgar katılımcıların bilgi çağına halk kütüphanelerinin ve kütüphane çalışanlarının taşınması gereken nitelik ve özellikler konusundaki düşünceleri olumlu ve birbirine yakındır. Ancak kütüphanelerinin ve kütüphanelerindeki insan kaynaklarının mevcut durumuyla ilgili sorularda ise özellikle Türkiye’deki katılımcıların katılım düzeylerini çok düşük olduğu göze çarpmaktadır. Bu tür sorularda Bulgar katılımcıların katılım düzeyleri Türk katılımcılara göre daha yüksektir. Türkiye’deki katılımcıların büyük bir kısmı bilgi toplumundaki ideal halk kütüphanesi sisteminin merkezi olması gerektiğini düşünmektedir. Bulgaristan’da ise bu konuda bir baskın bir kanaat görülmemektedir. Bulgar katılımcıların verdikleri yanıtlar birbirine çok yakındır. Türk kütüphane yöneticileri ve kütüphaneciler bilgi toplumuna geçiş sürecinde ülkelerindeki halk kütüphanesi sisteminin en önemli sorunu personel olarak görmektedirler. Bulgar katılımcılara göre ise en önemli sorun bütçedir. Her iki ülkedeki katılımcıların önemli bir kısmı mevzuat yetersizliğini en önemli sorun olarak görmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye ve Bulgaristan’daki halk kütüphanelerinde görev yapan yönetici ve kütüphanecilerin bilgi toplumuna geçiş sürecinde halk kütüphanelerinin mevcut durumları, rolleri ve konumları hakkındaki görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilen sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Türkiye’den ankete yanıt veren katılımcıların büyük bir kısmını (%70,5) kütüphaneciler oluştururken, Bulgaristan’dan ankete yanıt veren katılımcıların çoğunluğunu (%58,9) kütüphane yöneticileri oluşturmaktadır.

2. Ankete yanıt veren Bulgaristan’daki katılımcıların büyük bir kısmının (%59) Lisansüstü eğitim mezunu olduğu görülmektedir. Türkiye’deki katılımcılarda ise bu oran yalnızca %5,1’dir. Türkiye’deki katılımcıların %75’i Lisans düzeyinde Kütüphanecilik eğitimi almıştır.

3. Türkiye’deki katılımcılar Bulgaristan’daki katılımcılara oranla daha gençtir. Türkiye’den ankete yanıt veren katılımcıların %68,6’sı kırk yaşın altındadır. Bulgar katılımcıların ise yalnızca %21,8’i 40 yaşın altındadır.

4. Cinsiyet dağılımında ise Bulgaristan’daki katılımcıların büyük bir kısmının kadın olması dikkat çekmektedir. Bulgaristan’da kütüphanecilik mesleğinin kadınların yoğun olarak tercih ettiği bir meslek olması nedeniyle kütüphanelerde çalışan personelin çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Bu sonuç anket katılımındaki dağılıma da yansımıştır. Türkiye’deki cinsiyet dağılımı ise hemen hemen yarı yarıyadır.

5. Katılımcıların halk kütüphanelerindeki çalışma sürelerine bakıldığında Bulgaristan’daki kütüphaneci ve kütüphane yöneticilerinin Türkiye’deki meslektaşlarına göre daha uzun süre halk kütüphanelerinde çalıştıkları anlaşılmaktadır. Bulgaristan’daki katılımcıların

---

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

%51,3'ünün on yıldan daha fazla halk kütüphanelerinde çalıştıkları görülmektedir. Türkiye'deki katılımcılarda ise bu oran %37,2'dir.

6. Türkiye ve Bulgaristan'daki katılımcıların kütüphanelerindeki koleksiyona ilişkin görüşleri birbirine çok yakındır. Her iki ülkedeki katılımcılar da kütüphane dermesindeki e-yayınlar ve veri tabanlarının yetersiz olduğunu düşünmektedirler.

7. Bulgaristan'daki katılımcıların bilgi toplumu çerçevesinde kütüphanelerinin kullanımına ilişkin görüşlerinin Türk katılımcılara göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

8. Türk ve Bulgar katılımcıların kütüphanelerindeki insan kaynaklarına ilişkin görüşleri birbirinden farklıdır. Türkiye'deki katılımcıların büyük bir kısmı çalıştığı kütüphaneyi insan kaynakları konusunda yeterli görmemektedir. Bulgaristan'daki katılımcılar ise bu konuda Türkiye'deki meslektaşlarına göre daha olumlu bir bakış açısı taşımaktadır.

9. Bulgaristan'daki katılımcılar ile Türk katılımcılar arasında kütüphanelerinin hizmet birimlerine ilişkin konularda da görüş farklılıkları bulunmaktadır. Bulgar katılımcıların büyük bir kısmı bilgi toplumuna geçiş sürecinde kütüphanelerinin hizmet birimlerinin gerek sunulan hizmetlerle gerekse teknolojik donanım olarak yeterli olduğunu düşünmektedir. Türkiye'deki katılımcılarda bu oran daha düşüktür. Ayrıca Türkiye'deki katılımcılar Bulgar meslektaşlarına oranla daha yüksek düzeyde bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte hizmet birimlerinde yeniden düzenlemeler yapılmasını hatta yeni birimler eklenmesi gerektiğini düşünmektedirler.

10. Bulgaristan'daki katılımcıların kütüphanelerindeki teknolojik donanımdan Türkiye'deki katılımcılara göre daha yüksek bir düzeyde memnuniyetinin olduğu görülmektedir. Kütüphanelerde teknolojik donanımın desteklenmesine yönelik sorularda ise her iki ülkedeki katılımcıların katılım düzeyi çok yüksek ve birbirine yakındır.

11. Bulgaristan'daki katılımcıların büyük bir kısmı kütüphanelerinde gerçekleştirilen sosyal-kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ve duyurulmasında bilgi teknolojileri, internet ve sosyal medya kullanımını yeterli görmektedirler. Türkiye'deki katılımcıların ise bu konuda çalıştıkları kütüphaneleri yetersiz gördüklerini söylemek mümkündür.

12. Bulgaristan'daki kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerin Türkiye'deki meslektaşlarına oranla daha yüksek düzeyde kütüphanelerinin sivil toplum kuruluşları, vakıflar, yerel yönetimler vb. diğer toplumsal kurumlarla işbirliği içerisinde olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

13. Türkiye ve Bulgaristan'daki katılımcıların kütüphanelerindeki teknik hizmetlerde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımıyla ilişkili görüşlerinin olumlu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Bulgaristan'daki katılımcıların bu konuda Türk katılımcılara göre kütüphanelerini daha iyi durumda gördükleri söylenebilir.

14. Bulgaristan ve Türkiye'deki katılımcılar büyük oranda kütüphanelerinin bütçesi belirlenirken bilgi teknolojilerindeki gelişmelerin göz önüne alınmadığını düşünmektedirler. Bu düşünce Türkiye'deki katılımcılarda daha yüksek düzeydedir.

15. Türkiye'deki ve Bulgaristan'daki katılımcıların kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı çerçevesinde mevcut durumlarına ilişkin sorularda katılım düzeyi düşüktür. Özellikle bu sorularda Türkiye'deki katılımcıların katılım düzeylerinin Bulgar meslektaşlarına göre daha düşük olduğu göze çarpmaktadır.

16. Türk ve Bulgar katılımcılar çok yüksek bir oranda bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte kütüphaneler arası gelişme farkının azalacağını, koordinasyon ve işbirliğinin artacağını, teknik yardım ve danışma olanaklarının artacağını, standart ve politika geliştirme olanaklarının

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

artacağını, halk kütüphaneleri için iç ve dış denetimin artacağını, mesleki derneklerin halk kütüphanelerine yönelik rollerinin artacağını düşünmektedir. Bu konuda ulaşılan bir diğer önemli sonuç ise; Türkiye ve Bulgaristan’daki katılımcıların “Kütüphanemiz bilgi toplumunda hizmet vermeye yeterli niteliklere / özelliklere sahiptir.” ifadesine katılım düzeylerindeki (TR= 2,98 – BG= 3,92) büyük farklılıktır. Türkiye’deki katılımcıların bu ifadeye katılımı Bulgar katılımcılara göre daha düşüktür.

17. Türkiye’deki katılımcıların yarısından fazlası bilgi toplumunun halk kütüphaneleri için en ideal sistemin “merkezi sistem” olduğunu düşünmektedir. Türk katılımcıların yalnızca %34,6’sı bilgi çağı halk kütüphaneleri için en ideal sistemin “yerel sistem” olduğunu ifade etmiştir. Son dönemde Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri çok tartışılan bir konudur. Türkiye’deki katılımcıların mevcut olan merkezi sistemi, bilgi toplumu halk kütüphaneleri için de ideal sistem olarak görmeleri ilgi çekicidir. Bulgaristan’daki halk kütüphanelerinde ise katılımcıların %35,9’unun merkezi sistemi, %34,6’sı bölgesel sistemin, %28’2’si ise yerel sistemin bilgi toplumunun halk kütüphanesi olduğunu ifade etmiştir. Bulgar katılımcıların bu soruya verdiği yanıtlarının birbirine çok yakın olması da dikkat çekicidir.

18. Türkiye’deki katılımcıların neredeyse yarısına yakını bilgi toplumuna geçiş sürecinde ülkelerindeki halk kütüphanesi sisteminin en önemli sorunu olarak personel sorununu görmektedir. Türkiye’deki kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerin yüksek düzeyde katılım gösterdikleri iki sorun ise bina ve mevzuat eksikliğidir. Bulgaristan’daki katılımcıların ise yarısından fazlası bilgi toplumuna geçiş sürecinde ülkelerindeki halk kütüphanesi sisteminin en önemli sorunu olarak bütçe sorununu görmektedir. Türkiye’deki meslektaşlarına benzer şekilde Bulgar kütüphane yöneticileri ve kütüphaneciler de yüksek bir katılımı mevzuat eksikliğini önemli bir sorun olarak görmektedir.

Türkiye ve Bulgaristan’daki katılımcıların bilgi toplumunda halk kütüphanelerinin ve kütüphane çalışanlarının taşınması gereken nitelik ve özelliklerin belirlenmesine yönelik olarak sorulan sorulara yüksek düzeyde bir katılım gösterdiklerini söylemek mümkündür. Başka bir deyişle her iki ülkedeki katılımcıların bilgi çağının halk kütüphanelerinin ve kütüphane çalışanlarının taşınması gereken nitelik ve özellikler konusundaki düşünceleri olumlu ve birbirine yakındır. Ancak kütüphanelerin ve kütüphanelerdeki insan kaynaklarının mevcut durumuyla ilgili sorularda ise özellikle Türkiye’deki katılımcıların katılım düzeylerinin oldukça düşük olduğu göze çarpmaktadır. Bu tür sorularda Bulgar katılımcıların katılım düzeyinin Türk katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye’deki katılımcıların büyük bir kısmı bilgi toplumundaki ideal halk kütüphanesi sisteminin merkezi olması gerektiğini düşünmektedir. Bulgaristan’daki katılımcılarda ise bu konuda baskın bir kanaat görülmemektedir. Türkiye’deki kütüphane yöneticileri ve kütüphaneciler bilgi toplumuna geçiş sürecinde ülkelerindeki halk kütüphanesi sisteminin en önemli sorunu olarak personel sorununu görmektedirler. Bulgar katılımcılara göre ise en önemli sorun bütçedir. Her iki ülkedeki katılımcıların önemli bir kısmı mevzuat yetersizliğini en önemli sorun olarak görmektedir.

Çalışmada dikkat çeken bir sonuç ise Bulgaristan’daki katılımcıların çok yüksek düzeyde çalıştıkları kütüphanenin mevcut durumunun bilgi toplumunun gereksinimlerini karşılayabilecek yeterlilikte olduğunu düşünüyor olmasıdır. Bulgar katılımcılar büyük oranda kütüphanelerindeki temel hizmetlerin, unsurların ve teknolojik alt yapının bilgi toplumunun gerektirdiği yeterlilikleri taşıdığını ifade etmişlerdir. Türkiye’deki katılımcılarda ise bu oran Bulgaristan’daki meslektaşlarına göre düşük düzeydedir. Araştırma kapsamında her iki ülkedeki birçok kütüphane ziyaret edilmiş buralarda incelemelerde bulunulmuştur. Her iki ülkedeki kütüphanelerde yapılan gözlemlerin sonucunda Türkiye ve Bulgaristan’daki halk kütüphaneleri arasında anketten çıkan

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

sonuç kadar büyük bir farklılığın olmadığını söylemek mümkündür. Peki, o zaman iki ülke katılımcıları arasındaki büyük görüş farklılığının sebebi nedir.

Bize göre bu farklılığın iki temel nedeni bulunmaktadır. Birincisi Bulgaristan'daki katılımcıların büyük bir kısmı çalıştıkları kütüphanelerin yöneticileridir. Bu bağlamda kütüphanelerine ilişkin görüş ve yaklaşımlarında yönetici olmalarından kaynaklı olarak olumlu bir bakış açısının olması doğaldır. İkinci temel neden ise Bulgaristan'daki halk kütüphanelerinin özellikle teknolojik alt yapı ve bilgi - iletişim teknolojileri alanlarında son 6-7 yılda çok hızlı bir yenilenme ve gelişme sürecine girmiş olmalarıdır. Bulgaristan'daki halk kütüphaneleri açısından Avrupa Birliği'ne giriş süreci bir dönüm noktası olmuştur. Bu süreçte birçok halk kütüphanesi çeşitli fonlardan yararlanarak gerçekleştirdikleri proje ve çalışmalarla kütüphanelerinin temel unsurlarını ve teknolojik altyapılarını modernize etmişlerdir. Nitekim 2008 yılında Bulgaristan da başlatılan ve Bulgaristan'daki halk kütüphanelerinin teknolojik alt yapısının gelişmesinde önemli bir rol oynamış olan "The Glob@l Libraries – Bulgaria Program Projesi" kapsamında Bulgaristan'daki halk kütüphanelerinin o dönemki mevcut durumunu tespit etmek amacıyla hazırlanan rapordaki (Bulgarian Libraries..., 2014, s. 8-9) veriler Bulgaristan'daki halk kütüphanelerinin son yıllarda yaşadığı hızlı dönüşümü çok açık bir şekilde göstermektedir. Mesleki hayatlarında bu kadar kısa bir dönemde bu kadar hızlı bir değişimi ve dönüşümü yaşayan kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerin çalıştıkları kurumun mevcut durumuna ilişkin olumlu görüşler taşıması da gayet normaldir.

Çalışmada ulaşılan ve yukarıda sıralanan sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Türkiye ve Bulgaristan'daki halk kütüphanelerinin derme geliştirme politikaları yeniden gözden geçirilmeli, bilgi toplumunda hızlı gelişen teknolojiye bağlı olarak ortaya çıkan yenilikler halk kütüphanesi dermelerine yansıtılmalıdır. Bu kapsamda her iki ülkedeki halk kütüphanelerinde de veri tabanı, e-kitap, e-dergi, DVD, VCD, CD, CD-ROM vb. kitap dışı materyaller ile dermenin yenilenmesi, güncellenmesi ve zenginleşmesine yönelik çalışmalar başlatılmalıdır.

2. Türkiye'deki halk kütüphanelerinin önemli bir kısmında yaşanan personel ve kütüphaneci ihtiyacını karşılamaya yönelik acil olarak somut adımların atılması gerekmektedir. Özellikle halk kütüphanelerindeki kütüphaneci eksikliği bu kütüphanelerde sağlıklı ve nitelikli hizmetlerin sunulamamasına neden olmaktadır. Nasıl ki bir hastane doktorsuz, bir okul öğretmensiz düşünülemezse; kütüphanecisiz bir kütüphane de düşünülemez. Bu konuda Türkiye'de yürürlüğe yeni giren halk kütüphaneleri yönetmeliğinde olumlu maddeler yer almaktadır. Fakat ne yazık ki hala halk kütüphanelerindeki insan kaynakları ihtiyacına yönelik atılmış somut bir adım yoktur. Bu konuda yapılacak çalışmalar Türkiye'deki halk kütüphanelerinin gelişimi ve geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

3. Her iki ülkedeki halk kütüphanelerinde dijitalleştirmeye yönelik yapılacak uygulama ve çalışmalar teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. Türkiye ve Bulgaristan'da dijitalleştirme çalışmaları için hiçbir altyapıya sahip olmayan ve ekipmanı bulunmayan birçok halk kütüphanesi bulunmaktadır. Bu kütüphanelerde dijitalleştirmeye yönelik olarak altyapı çalışmaları başlatılmalı ve gerekli ekipmanlar sağlanmalıdır. Sınırlı imkânlarla dijitalleştirme çalıştırmaları gerçekleştiren halk kütüphanelerinde de mevcut altyapı ve ekipmanlar modernize edilmelidir.

4. Türkiye ve Bulgaristan'daki halk kütüphanelerinde sunulan temel hizmetlerde, teknolojide yaşanan yenilik ve gelişmelerden en üst düzeyde yararlanılmalıdır. Ayrıca kütüphanecilik alanında bilgi ve iletişim teknolojilerine bağlı olarak ortaya çıkan güncel uygulama ve materyaller takip edilerek halk kütüphanelerinde kullanılmalıdır. Her iki ülkedeki halk

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

kütüphanelerinde de kullanıcılara yönelik sunulan e-hizmetler geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

5. Hem Türkiye’de hem de Bulgaristan’daki halk kütüphanelerinde teknolojik donanımın yenilenmesi ve güncellenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Kütüphanelerdeki hizmet birimlerinde yeniden düzenlemeler yapılmalı hatta toplumsal gelişme ve dönüşmeye bağlı olarak yeni hizmet birimleri eklenmelidir. Her iki ülkedeki halk kütüphaneleri de bilgi toplumunda ve teknolojiye yaşanan gelişmelere bağlı olarak hizmet binalarını yeni ihtiyaçlara göre yeniden düzenlemelidir. Ayrıca iki ülkede yapılan ve yapılacak olan yeni halk kütüphanelerinin de bilgi toplumunun gerektirdiği modern bir anlayışla ve teknoloji ile uyumlu bir bakış açısıyla organize edilmesi gerekmektedir.

6. İki ülkedeki halk kütüphanelerinde gerçekleştirilecek etkinlik, proje ve hizmetlerde yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle işbirlikleri artırılmalıdır. Bu tür işbirlikleri ile halk kütüphanelerinin küçük olanak ve bütçeler ile büyük organizasyonlara ve projelere imza atabileceği unutulmamalıdır.

7. Türkiye ve Bulgaristan’daki halk kütüphanelerinin bütçeleri oluşturulurken bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilikler ve gelişmeler göz önünde bulundurulmalıdır. Halk kütüphanelerinin içinde bulunduğu bilgi toplumuna yabancılaşmamaları için bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilik ve gelişmeleri takip ederek hizmet ve iş süreçlerine yansıtması zorunludur. Bunun içinde halk kütüphanelerinin sağlam bir bütçe politikası geliştirmeleri gerekmektedir.

8. Her iki ülkedeki halk kütüphanelerinde sponsorluk sisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için yasal düzenlemeler ve teşvikler geliştirilmelidir.

9. Türkiye’deki halk kütüphanelerinde çalışan kütüphaneci ve yöneticiler lisansüstü eğitim yapmaları yönünde desteklenmeli, teşvik edilmelidir. Halk kütüphanesi çalışanlarının özellikle de lisansüstü düzeyde alacakları eğitimlerin kütüphanelerin entelektüel sermayesini güçlendireceği unutulmamalıdır.

10. Halk kütüphanelerinin en önemli insan kaynağı olan kütüphaneciler ve kütüphane yöneticilerine yönelik düzenlenecek eğitim semineri, sempozyum, çalıştay vb. gibi etkinlikler onların mesleki gelişimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Türkiye ve Bulgaristan’da bu yönde etkinliklerin artırılması ve yaygınlaştırılması her iki ülkedeki halk kütüphanelerini insan kaynakları açısından daha da güçlü kılacaktır.

11. Türkiye ve Bulgaristan’daki halk kütüphaneleri yapacakları faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ve duyurulmasında bilgi teknolojileri, internet ve sosyal medya uygulamalarından en üst düzeyde yararlanmalıdır.

12. Her iki ülkedeki halk kütüphanelerinin hizmet politikaları, yaşam boyu öğrenme, bilgi okur-yazarlığı, yönetim vb. gibi bilgi toplumuna özgü süreç ve kavramlar çerçevesinde yeniden şekillendirilmelidir. Halk kütüphanelerinde bu alanlarda yapılacak çalışma ve uygulamalar desteklenmelidir. Ayrıca halk kütüphanelerinde bu alanlarda yapılacak çalışma ve uygulamalar için gerekli teknik alt yapı oluşturulmalı, sosyal ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

13. Her iki ülkede de halk kütüphanelerinde işbirliği, standartlaşma ve kaynak paylaşımı konusundaki çalışmalar artırılmalı mevcut çalışmalar da bilgi ve iletişim teknolojileri ile desteklenmelidir.

14. Her iki ülkede de bilgi toplumunda halk kütüphanesi hizmetinde gelinen noktalar göz önünde tutularak yasal ve idari düzenlemeler yapılması zorunludur. Bu süreçte Türkiye’deki ve

Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016*

Bulgaristan'daki mesleki derneklerin ve diğer paydaşların etkin katılımlarının sağlanması önemlidir.

15. Türkiye ve Bulgaristan'daki halk kütüphaneleri teknolojide yaşanan değişimler, bilgi toplumuna bağlı olarak sosyal, kültürel ve eğitsel yaşamda gerçekleşen ya da gerçekleşecek değişimlere hazırlıklı olmalıdırlar. Yaşanan değişimlere bağlı olarak yeni politikalar geliştirme yeteneğine sahip olmalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Aabø, S. (2005) The role and value of public libraries in the age of digital technologies. *Journal of Librarianship and Information Science*, 37 (4), 205-211.
- Akkaya, M. A. (2013) Halk kütüphanelerinde halkla ilişkiler ve Narlıdere İlçe Halk Kütüphanesi örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 27 (1), 168-179.
- Aktan, C. C. ve Tunç M. (1998) Bilgi toplumunun doğuşu ve gelişimi. *Yeni Türkiye Dergisi*, 28 Aralık 2014 tarihinde <http://www.canaktan.org/yeni-trendler/bilgi-toplumu/bilgi-toplum-dogusu.htm> adresinden erişildi.
- Alakuş, M. (1991) *Bilgi toplumu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Alpaslan, S. (2007) *Sanayi ve bilgi toplumu metaforlarının karşılaştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Altay, A. (2015) *Услуги в Публичните Библиотеки в България и Турция в Преходния Процес на Преминаване към Информационно Общество / The public library services in Turkey and Bulgaria in the transition process to information society / Bilgi toplumuna geçiş sürecinde Türkiye'de ve Bulgaristan'da Halk Kütüphanesi Hizmetleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, State University of Library Studies and Information Technologies, Sofya.
- Altunışık, R., Coşkun R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012) *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Arslantekin, S. (1988) Karşılaştırmalı kütüphanecilik. *Türk Kütüphaneciliği*, 2 (2), 74-83.
- Atınç, S. (2013) Türk halk kütüphanelerinin mekansal tasarımlarında yeni gelişmeler. H.S. Keseroğlu ve S. Arslantekin (Yay. Haz.), 3. *Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu: Kütüphanelerde Mekan Tasarımı 08-10 Mayıs 2013, Muğla içinde* (ss. 15-20). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Balina, S. (2014) Public libraries: facilitators of information society and e-inclusion in Latvia. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, (109), 412-416.
- Barber, E., Pisano, S., D'alessandro, S., Romagnoli, S., Parsiale, Veronica ve diğerleri (2006) Information society and information technology. *The International Information & Library Review*, 38 (1), 1-14.
- Bulgarian libraries: access points to information and communication for all*, (2014) 21 Aralık 2014 tarihinde http://www.glibulgaria.bg/upload/docs/Country_Grant_Proposal_BULGARIA_PUBLIC_EN.pdf. Adresinden erişildi.
- Çakırer, M. A. (2005) *Bilgi toplumunda kütüphaneler ve ABD'deki Urbana Free Library örneği*. ÜNAK'05: Bilgi Hizmetlerinin Organizasyonu Kongresi'nde sunulan bildiri. 05 ocak 2015 tarihinde <http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak05/u05-27.pdf> adresinden erişildi.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

- Çoban, H. (1997) *Bilgi toplumuna planlı geçiş: gelecekte kaçılmaz: Bilgi toplumuna planlı geçiş için stratejik planlama ve yönetim bilgi sistemi uygulaması*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- DeMaagd, K., ve diğerleri. (2013) The use of public computing facilities by library patrons: demography, motivations and barriers. *Government Information Quarterly*, (30), 110-118.
- Erkan, H. (1993) *Bilgi toplumu ve ekonomik gelişme*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Erkan, H. (2009) Türkiye’nin stratejik öncülüğü: AB ya da bilgi toplumu. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, (13), 1-19.
- Frankel, B. (1991) *Sanayi sonrası ütopyalar* (K. Durand Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Fuller, S. (2005) Knowledge as product and property. N. Stehr and V. Meja (Yay. Haz.). *Society and Knowledge*. içinde (ss. 243-268), London: Transaction Publisher.
- Hapel, R. (2012) Summary from the committee on the public libraries in the knowledge society. *Public Library Quarterly*, 31 (1), 56-71.
- IFLA (2004). *Halk kütüphanesi hizmeti: gelişim için IFLA/UNESCO ilkeleri* (B.Yılmaz, Çev.). İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- İşevi, A. S. ve Çelme, B., (2005) Bilgi çağında yeni hazine: Entelektüel sermayeyle rekabeti yakalamak. *Bilgi Dünyası*, 6 (2), 251-267.
- Kajberk, L. (2013) Redefining the purpose for public libraries under pressure: A Critical approach based on input drawn from external theoretical frameworks. *Türk Kütüphaneciliği*, 27 (2), 253-265.
- Kakırman, A. (2001) Teknolojik gelişmelerin kütüphanelere etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 15 (2), 172-177.
- Kaptan S. (1995). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*, Ankara: Tekişik Yayınları.
- Kaynak, S. (2008) *Bilgi toplumuna geçiş sürecinde bilgi ekonomisi ve Türkiye üzerine bir uygulama*. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Koç, O. (2006) *Bilgi toplumu organizasyonlarında örgüt içi çatışmaların yönetiminde entelektüel liderliğin rolü*. Yayınlanmamış doktora tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Kurulgan, M. (2005) Bilgi toplumunun kütüphaneler üzerine etkisi. *ÜNAK’05: Bilgi Hizmetlerinin Organizasyonu ve Pazarlanması 22 Eylül 2005, İstanbul, 25 Ekim 2015 tarihinde* <http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak05/u05-19.pdf> adresinden erişildi.
- Li, L. (2006). Building the ubiquitous library in the 21st century. *World Library and Information Congress: 72nd IFLA General Conference and Council*, Retrieved September, Seoul, Korea. 1.
- Ocholla, D. N. (2009). Are African libraries active participants in today’s knowledge and information society. *South African Journal of Libraries and Information Science*, 75 (1), 20-27.
- Öğüt, A. (2003) *Bilgi çağında yönetim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özdemirci, F. (1987) Beş yıllık kalkınma planlarında halk kütüphanelerimiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 1 (4), 196-208.
- Reinecke, I. (1992) *Elektronik büyüü*. İstanbul: İnsan Yayınları.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

- Rukancı, F. ve Anameriç, H. (2004). Bilgi toplumu ve toplumun bilgilenmesinde kütüphanelerin rolü. *Kütüphaneciliğin Destanı Uluslararası Sempozyumu : Saga of Librarianship International Symposium, Ankara (Turkey), 21-24 October 2004*, içinde (ss. 330-338) Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.
- Sekaran, U. (2006). *Research methods for business: A skill building approach*. John Wiley & Sons.
- Şen, A. ve Koç, O. (2002) Bilgi toplumunun taşıdığı risk unsurları. *I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Bildiriler Kitabı: 10-11 Mayıs 2002, Kocaeli*, içinde (ss. 926-938). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi yayınları.
- Todorova, T. ve diğerleri (2012) E-motion of the manager of cultural institution experiences within ERASMUS Intensive Programme IP LibCMASS at State University of Library Studies and Information Technologies in Sofia. *Information in e-motion: Papers from 20th BOBCATSSS International Conference on Information Science, 23-25 January 2012, Amsterdam*. İçinde (ss. 324-327). Amsterdam: Bock+Herchen Verlag.
- Tonta, Y. (2003). Dijital Hizmetlere ve Kaynaklara Erişim. B. Yılmaz (Yay. Haz.). *Bilgi toplumuna doğru halk kütüphaneleri: Pulman-XT Türkiye Ulusal Toplantısı Sonuç Raporu, 16-19 Kasım 2002, Milli Kütüphane, Ankara* içinde (ss. 103-108) Ankara: ANKOS ve Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Yılmaz, B. (2003) Demokrasi, sivil yönetim, çok kültürlülük ve halk kütüphaneleri. B. Yılmaz (Yay. Haz.). *Bilgi Toplumuna Doğru Halk Kütüphaneleri: PULMAN-XT Türkiye Ulusal Toplantısı Sonuç Raporu, 16-19 Kasım 2002, Milli Kütüphane Ankara*, içinde (ss.21-25) Ankara: ANKOS ve Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Yılmaz, B. (2010). Türkiye'nin bilgi toplumu politikasında kütüphane kurumuna yaklaşım. *Bilgi Dünyası*, 11 (2) 263-289.
- Yılmaz B. ve Aydın H. (2011) Bilgi politikası konusundaki uluslararası çalışmalarda kütüphane kurumuna yaklaşım: Avrupa Birliği Lizbon Stratejisi ile Birleşmiş Milletler Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi. *Bilgi Dünyası*, 12 (1), 46-69.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Altay, A. – Todorova, T. (2016). “Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Türkiye’de ve Bulgaristan’da Halk Kütüphaneleri: Karşılaştırmalı Bir Araştırma / The Public Libraries in Turkey and Bulgaria in the Transition Process to Information Society: A Comparative Research”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), Volume 11/2 Winter 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8823>, p. 1-28.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/2 Winter 2016

